

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènt. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

UN ARTISTA DE LA POLÍTICA

Gustau Stresemann

Al cap de vuit dies de la mort de Stresemann seria ocós recollir l'eco de la gran oració fúnebre que li han dedicat tots els diaris del món, si només ens limitàvem a la reproducció d'elogis i a l'enumeració d'èxits. D'aquest mort en parlarem molt temps: durant molts anys sovint serà útil, i a vegades necessari, fer referència a l'obra d'aquest pacifista, deixeble de Bismarck. I perquè cal tenir idees clares sobre aquest home, la seva història i la seva obra, no ens concretarem a l'estricta relació de fets.

En parlar de Stresemann cal primer tenir en compte l'història d'aquest home polític. L'any 1907, el doctor en dret Gustau Stresemann fou elegit diputat pel partit nacional liberal. Fora d'Alemanya començà a parlar-se de Stresemann durant la guerra, i cal dir que durant aquest terrible període era militarista, kaiserista, anexionista i partidari de la guerra submarina a ultrança. Proclamada la República, resta fidel a les idees monàrquiques, es situa a l'oposició i funda el partit populista, partit que, al seu començament, només tenia en compte les realitats econòmiques. Durant l'ocupació del Ruhr defensa la política de resistència. Fidel, però, a la doctrina de les realitats econòmiques, tots els desastres provocats per la resistència passiva el tornen a la realitat i, de sobte, Stresemann es declara partidari d'una entesa amb França.

I aquí comença el segon Stresemann. Fixeu-vos bé que el segon Stresemann s'inicia l'any 1923. Reconeix que la monarquia no és viable, que conduiria a la guerra civil i, en cas de triomf, tornaria a produir els mateixos fruits, el cesarisme, l'imperialisme i el militarisme i per consegüent la guerra exterior.

Els resultats d'aquesta política són l'adopció del pla Dawes, el pacte de Locarno, l'entrada d'Alemanya a la Societat de Nacions, l'abolició de la Comissió militar de control, l'adhésió al Pacte Kellogg, els preparatius per al Pla Young i l'aprovació d'aquest projecte que soluciona el problema de les reparacions i retira de Renània les tropes estrangeres. Aquesta és, en resum, la història de les dues fases del doctor Stresemann.

Era sincer aquest home? ¿Què hauria fet dintre un any, quan l'evacuació de Renània sigui un fet i això permeti a Alemanya alçar la veu? ¿Quina actitud hauria adoptat dintre dos o tres anys quan vingui l'hora de plantejar la qüestió del corredor de Dantzig? Perquè cal tenir en compte que Alemanya ha reorganitzat el seu exèrcit, la seva marina i les seves indústries: Alemanya torna a ésser una gran potència. El seu exèrcit és petit, però molt ben enquadrat; i en el cas d'un conflicte, en vuit dies veuríem els cent mil homes d'avui multiplicats per vint.

Sense tractar de minvar la importància de Stresemann, ni de regatejar el seu talent polític i menys la seva sinceritat, és necessari, perquè és exacte, pensar que si Stresemann no hagués existit, Alemanya probablement n'hauria inventat i descobert un d'igual, hauria trobat una persona que hauria fet la mateixa política i hauria prestat al Reich el mateix servei. L'Alemanya republicana no ha renunciat al seu paper de gran potència ni a fer tot el necessari per assegurar-lo. I és per això que, al costat d'un ministre inamovible de la guerra, hi havia un ministre d'Afers estrangers inamovible. I paral·lelament a la política pacifista de Stresemann hi ha hagut un von Seeckt i un von Gessler, i ara un Groener, tres homes que han treballat intensament i sense fer soroll en l'obra de reorganització de l'exèrcit. Stresemann era una peça d'un mecanisme que funciona admirablement. Parlant de revenja, Alemanya encara veuria funcionant dintre el seu territori la Comissió militar de control, ningú no hauria admès diàleg sobre l'evacuació de Renània i li hauria estat més difícil reorganitzar el seu exèrcit i la seva marina. El mateix Stresemann havia definit la seva política amb les paraules famoses de l'ofensiva pacifista de gran estil.

Hem dit que si Stresemann no hagués existit, Alemanya hauria trobat l'home que hauria fet la mateixa política. Erzberger, Rathenau i Wirth l'havien ja iniciada, i no pot parlar-se de fracàs perquè Stresemann l'ha poguda continuar. Tots han desaparegut per causes fortuites: els dos primers foren assassinats i Wirth va perdre el seu lloc a conseqüència de les lluites de partits. S'ha dit que contra aquests tres homes hi havia un terrible handicap: Rathenau era jueu, Erzberger era catòlic i Wirth també. Stresemann era prussià, d'un bell blau de Prússia, ha dit Bainville.

Stresemann tenia encara un altre avantatge: procedia del camp nacionalista, havia estat monàrquic i militarista i un entusiasta de la guerra durant la guerra: era un convertit; i podia ara atraure cap al seu pacifisme un nombre de nacionalistes que de cap manera haurien seguit als socialistes, pedra angular d'aquesta política exterior.

Els nacionalistes no haurien tolerat que un socialista fes el Pacte de Locarno. No oblidem que el Pacte de Locarno és obra de Stresemann quan era ministre en el govern nacionalista presidit per Luther. Obtenir aquest tractat d'un gabinet nacionalista és la màxima habilitat de Stresemann.

El locarnisme, la política de Briand i Stresemann ha presidit des de 1925 les relacions entre França i Alemanya. S'ha demostrat que l'esperit de Locarno és vividor i en tenim la prova en les recents converses entre els que sempre han aparentat que el combaten, en els projectes d'aliança franco-alemanya projectats per homes de dreta, com el francès Reynaud i l'alemany Reichberg. Stresemann havia posat en evidència aquest fet, la demostració que adhuc els enemics de Locarno compten amb la política de Locarno. Sembla que el Tractat de Locarno fou de-

gut al desig de Stresemann de facilitar l'entrada d'Alemanya a la Societat de Nacions. I en aquest desig de veure Alemanya pactant i lligant compromisos amb un país normal, com si no hagués perdut la guerra, hi ha un sentiment de bon patriota i també un acte de sinceritat pacifista.

La íntima col·laboració amb Briand, la seva amistat amb Chamberlain havien acabat de fer donar el tomb, havien en certa manera compromès i hipotecat la política de Stresemann. Però aquesta amistat no li impedia de prosseguir la revisió lenta del Tractat de Versalles, del qual no en queda ja una meitat. Sense fer soroll havia obtingut que els 132 milars de marcs or de les reparacions es reduïssin a una quarantena i que el Pla Young expulsés del Rin els exèrcits aliats.

Stresemann, en morir, acabava de conquerir el llorer del llibertador. Colònia, Coblença i Magúncia podrien fer-li un monument. Ha estat un treball net, ben fet, un dels espectaculars diplomàtics més interessants dels nostres temps.

Stresemann estava a punt d'haver acomplert la primera part d'un gran programa. ¿En què hauria consistit la segona part? ¿On hauria arribat el redreçament d'Alemanya? Com hem dit, el programa de la primera part era previst pels alemanys i ha estat executat brillantment per aquest gran deixeble de Bismarck. Quant a la segona part, Stresemann se n'ha emportat el secret. Tot fa creure, però, que els encarregats de dur-la a terme seran els socialistes de la tendència Breitscheid, el polític de la reconciliació, encara que la mort del gran ministre populista ha estat massa prematura perquè Breitscheid pugui sortir des d'ara al primer pla de l'escena.

Stresemann tenia encara un altre avantatge: procedia del camp nacionalista, havia estat monàrquic i militarista i un entusiasta de la guerra durant la guerra: era un convertit; i podia ara atraure cap al seu pacifisme un nombre de nacionalistes que de cap manera haurien seguit als socialistes, pedra angular d'aquesta política exterior.

Els nacionalistes no haurien tolerat que un socialista fes el Pacte de Locarno. No oblidem que el Pacte de Locarno és obra de Stresemann quan era ministre en el govern nacionalista presidit per Luther. Obtenir aquest tractat d'un gabinet nacionalista és la màxima habilitat de Stresemann.

— Doncs sí, confio que aquests pins, cuidant-los com els cuido, aviat se'm faran seculars.

Els dijous blancs

LA FALTA D'IMAGINACIÓ

Després de «la femme coupée en morceaux», la premsa francesa té un altre tema truculent a explotar: la tràgica mistificació del dit marqués de Champaubert.

Com tothom deu saber, aquest laïc que de debò només es deia Passal, es va enterar viu amb intenció d'aparèixer com a víctima d'una societat secreta i justiciera batejada els «Cavallers de Temis» la qual volia castigar-lo pels seus roboris antics, alguns d'ells en complicitat amb una tal Maria Llúcia Noirat que es feia dir, medievalment, Gisèle de Gisors.

L'imaginatiu Passal no va plànyer res quant a «mise-en-scène», com tampoc l'habia establida en altres gestes anteriors seves.

Ara resulta que tota l'escenografia desplegada per Passal era un truc de publicitat per llançar les seves Mémoires. Es comprèn que n'hauria resultat de l'obra d'un home així. Ens hem perdut un fulletinista capaç d'eclipssar Ponson du Terrail.

Indubtablement, no es trobarien gaires, potser cap, editors ni autors capaços d'inventar un truc de publicitat d'aquesta envergadura. Ni a l'Amèrica del Nord, país modèlic de la propaganda truculent, ni a França, on els editors no necessiten que els descobriïn trucs, no es deuen haver fet moltes provatures com la de Champaubert.

Però aquest afer no el voldríem tocar, ni que sigui lleugerament, sota l'aspecte de la propaganda editorial. Si de vegades ens trobem endarrerits en aquest ram, una truculència de tan mal gust no arribem a desitjar-la.

Voldríem només pendre'n peu per parlar, no pas de la manca d'imaginació de la nostra gent de lletres, sinó de la dels nostres lladres i criminals.

Mal que ens pesi, mal que el sentiment, que tant posseïem, d'exaltar totes les coses pròpies se'n senti mortificat, en matèries punibles no hem produït cap obra mestra des de temps immemorials.

Ja comptem per endavant que algú es pensarà — o escriurà com si ho pensés — que nosaltres desitgem de totes passades una florida de roboris i assassinats que ens doni dret a un lloc honorable en la classificació internacional, i d'aquesta feta ens titllarà de dissolvents, demoralitzats i demoralitzadors, corrosius, destructius i altres adjectius derivats i similars.

Si creïssim en la bona fe dels que ens han de dir aquests penjaments, diríem que ens límitem a constatar un fet, que també deuen haver observat, sabent-los molt de greu, els directores de certs diaris. I afegiríem encara que, pel que fa a MIRADOR i a la mena d'original que s'hi publica, aquesta millora qualitativa de la delictuositat no ens interessa personalment gens.

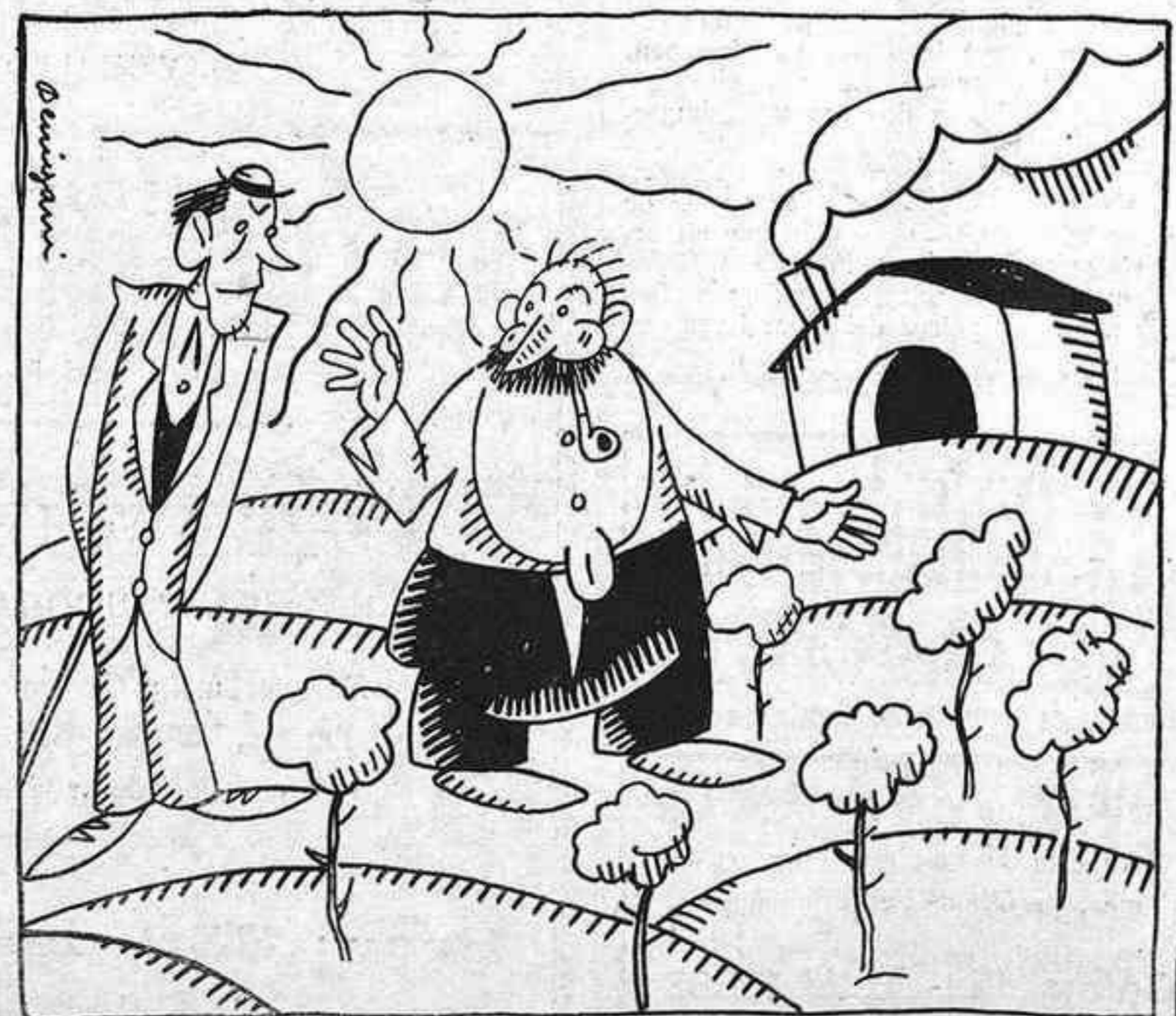
Amb l'evident perill que té involucrar qüestions, gairebé es pot trobar simptomàtica la falta d'imaginació que comentem. Diverses persones, parlant de la literatura catalana contemporània, han notat l'escassa imaginativa que durant molts anys ha reduït la novel·la a un conreu no gens intensiu, i ha mantingut la literatura d'imaginació, en general, en una notable desproporció en esguard dels altres generes.

Algun teoritzador (teoritzar és la cosa més fàcil del món) retrauria tot allò de l'esperit pràctic, positiu, que toca de peus a terra i altres faldermes per l'estil.

Es dona, però, el cas que enlloc com acli no abunden tant els somiatrutes, a despit de la fama de materialistes que posseïm, i en canvi som gent de poca imaginació.

Personalment, no sabríem pas què fer-hi, no sols perquè coses així fan de molt mal arranjar, ans també perquè no tenim cap solució a la mà per oferir.

I el dia que la trobem, no vacilarem gens a fer-la servir, no pas per a la comissió d'actes delictuosos, sinó per a proseguir la tasca de destarotament dels babaus que és, ara per ara, de les més útils que es poden fer.

IL-LUSIONS DE PROPRIETARI

— Doncs sí, confio que aquests pins, cuidant-los com els cuido, aviat se'm faran seculars.

La diada del llibre ha estat un èxit. Recordeu-vos ara que de llibres també se'n poden comprar els altres dies de l'any.

MIRADOR INDISCRET

Dia del llibre... o del llibrer?

Davant del formidable èxit de la Diada del Llibre, un periodista s'expressava així: — Demostrarem ésser uns veritables ases si l'any que ve, en tal dia com avui, no llençem un llibre al mercat...

Un altre li va contestar: — No és pas llençar un llibre el que cal. El negoci està en montar una llibreria. Aquests sentimentals...!

Del sopar a Carles Bohigues

D'aquest sopar es pot dir que hi concorregué el bo i millor de Barcelona. Val a dir que l'homenatge s'ho mereixia.

Tal com s'havia anunciat, després de sopar els assistents foren invitats a visitar la trampa de les meravelles lluminoses, és a dir, la instal·lació subterrània. És una veritable fàbrica, plena de commutadors, interruptors, aparells registradors, motors, bombes, etc., etc. La majoria, poc familiaritzats amb la tècnica, s'hi embadaliren.

Un enginyer feia les explicacions necessàries, que encara augmentaven l'embadaliment.

Però En López de L'Esquilla no es comovia i rondinava a cada pas:

— Tot això és cosa dels alemanys de l'A. E. G.

Una mica més i s'hauria pensat que havia assistit al sopar ben bé perquè sí.

Roviralta, conferenciant

En Josep Maria Roviralta fou l'encarregat d'oferir l'apat a Carles Bohigues. La seva fama de «causeur» i d'humorista va sofrir un cop seriós. El devia imposar la solennitat de l'acte i es va creure obligat a fer un parlament de tons elevats que constituïa una «barba» memorable.

Més que un discurs fou una conferència que potser hauria augmentat la cultura i el gust estètic dels comensals si no fos que després d'un sopar ningú no està per dissertacions.

Algunes persones col·locades prop de l'orador diuen que la primera part de la lliçó fou dita en castellà i l'altra en català. L'entusiasme de l'auditori, creixent cada cop més, no deixà sentir les últimes paraules ni les penúltimes. Sense aquest vessament, hi ha qui creu que el discurs encara duraria. No calia, la bona voluntat ja estava prou demostrada. Tothom se'n recordarà.

La frase lapidària

De tots els discursos en queda una frase cèlebre, aquella que fins sobreviu a l'home que l'ha pronunciada. El discurs d'En Roviralta no passà sense aquesta frase. Es tractava de definir l'espectacle màgic que els comensals tenien davant, i potser el que entra pels ulls no necessita gaires definicions.

Però els poetes són els poetes. En Viura ja va dir que En Roviralta havia esguerrat la vida. En efecte, l'autor de Boires baixes havia de seguir fet rajar la inspiració, i no pas dedicar-se a apilotar milions com un vulgar milionari.

El poeta traf l'industrial, i aquell va fer dir a aquest que els jocs d'aigua eren «una simfonia de luz y de color».

Deu l'hi pagui. Ara ja sabem què dir quan ens preguntin què són les fonts de Montjuïc. Direm com un llorito: «Són una simfonia de llum i de color» i quedarem més descansats que En Roviralta.

Les trampes de l'ofici

De La Veü de Catalunya: «La quartilla lliurada per Sir Austen Chamberlain al nostre redactor i al de l'Agència Fabra, els dos únics que l'han visitat al seu yacht »Dolphin», diu així:» (segueix la transcripció).

En realitat, Melcior Font, el redactor de La Veü, no va anar més enllà de la passarel·la del yacht, mentre Joan Tomàs parlava amb Chamberlain i n'obtenia l'autògraf que publiquem a la pàgina 3.

Melcior Font, però, sap que un periodista, mal sigui ex-poeta, no pot dar-se per vençut als ulls del públic, i amb el seu cop s'ha apuntat un mèrit superior al de qualsevol floreta de jocs florals de barriada.

Rectificació

Sabem que el sobre-realista J. V. Foix està enfeinadíssim desmentint pertot arreu aquell «Mirador indiscret» en el qual li atribuïm que havia assistit a un dinar a can Dalí, a Cadaqués, l'etiqueta del qual sembla que era el democràticíssim taparrabos. També nega que mai s'hagi banyat amb maillot de dona, com fa córrer el noi Padilla. L'home afirma que l'única extravagància que s'ha permès aquest estiu ha estat la de passejar-se pel Port de la Selva amb la camisa fora dels pantalons.

Per la nostra part ho fem constar sense treure-hi ni afegir-hi absolutament res.

Una resurrecció

Al darrer número de la revista Excursionisme hi ha una important ressenya del II Campament de Catalunya, que tingué lloc a darrers del mes passat, a Vilassar de Dalt. La ressenya acaba amb una relació d'objectes trobats i una altra de perduts. Entre aquests darrers hi ha el llibre «Lo Geni Català», poema del Dr. Falp i Plana, apòstol del vegetarianisme.

Hem quedat literalment parats de saber que encara tenia lectors, i encara més que en un campament de prop de dues centes persones calgui endur-se'n aquell poema per tal de passar l'estona.

I ara recordem que quan va sortir, el seu autor va demanar a En Josep Carner que parlés de l'obra en algun lloc. En Carner, davant el terrible compromís, anava de dil·lació en dil·lació. Per fi, no quedava escapatoria. Però la sort afavorí el crític-poeta.

Una revisteta estava a punt de morir. En Carner ho sabia i escriví un primer article ple de consideracions sobre la poesia èpica i altres generalitats per l'estil. Acabava anunciant que en un segon article parlaria de Lo Geni Català concretament.

La revista morí, com En Carner sabia que havia de succeir, i no aparegué mai enlloc la crítica promesa.

Flors d'álbum

A can Solé de la Barceloneta, el restaurant que continuarà ésser de moda fins el dia que posin estovalles, ja gasten àlbum.

Tothom hi va dient la seva.

L'Alcàntara i Gusart, redactor d'El Dia Gráfico, hi ha escrit:

«República? Monarquia? Llagosta!»

No deixa d'ésser un bon programa. Molts, encara que no l'han proclamat, el segueixen. El mateix Cambó, posem per cas.

El millor pensament, però, és el de Pere Comas, de L'Opinió:

«El dia que es proclami el comunisme — diu — vindrà aci a dispesa.»

L'incondicional decebut

Un grup de bergadans entusiastes de Ramon Vinyes van fer expressament el viatge a Barcelona per assistir a l'estrena de Peter's Bar. L'excursió era certament complicada; calia entornar-se'n acabada la funció gràcies a una tenebrosa combina de taxis, trens i autòmibus.

En sortir del Teatre Nou, vàrem sentir un dels entusiastes bergadans que s'exclamava:

— I per tot això hem tingut d'armar aquest sacramental?... Els únics trossos de l'obra que m'han agradat eren quan tocava la pianola...

Més val no badar

El tennisman Tarruella es trobà un dia amb un subjecte de no massa bona fama, el qual li proposà «una partideta» amb el joc de cartes. Tarruella, amb tota la bona fe, es deixà convèncer. S'assegueren, doncs, i començaren a jugar. Tarruella es tragué un duro de la butxaca i el posà sobre la taula. L'altre «no portava canvi» i jugà sobre paraula.

S'anima la partida. I Tarruella, després d'algunes alternatives, començava a guanyar. Guanyava, guanyava, fins arribar a les sis centes pessetes. Però, damunt de la taula seguia no havent-hi més que les primeres cinc pessetes posades per Tarruella.

A la fi, l'altre proposà que, per acabar, es «fessin» les sis centes d'una vegada.

— Molt bé; molt bé — digué Tarruella —, totes les sis centes. Totes menys el duro. I es ficà la moneda a la butxaca.

Arquitectura nova

Un dels joves arquitectes que varen presentar aquella magnífica exposició de l'any passat a les Galeries Dalmau, va enllestir recentment una casa, model acabat de les normes arquitectòniques més de darrera hora.

El client va anar a visitar-la. L'arquitecte el va acompanyar en la visita i el va fer fixar en els més petits detalls i, d'una manera especial, en la claror que dominava tota la casa, gràcies a la disposició moderníssima de les finestres.

— Sí, ja està bé — va dir el client. M'agrada, m'agrada força. Però, escolti, on m'ha posat el quarto fosc?

I tan secret

De cronista de societat, es firmava Apolo. Feia les cròniques més involuntàriament divertides que s'hagin fet a Barcelona. Arribà a dirigir un diari, El gran diari o un títol així, quatre pàgines tirades en màquina plana.

Un dia el veíem retratat a El Dia Gráfico, amb uniforme d'algun càrrec de la cort pontífica.

Quan el tractat del Laterà, semblava que fos cosa d'ell, tanta importància es donava. L'altre dia se'n parlava en un grup.

— Crec que és cambre secret del Papa — va fer un.

— I tan secret — saltà un altre — que ni el Sant Pare el coneix.

En resum, es diu Apolonio de Arolas.

Relativitat

Escriví mossèn Jaume Colléll a la Gazeta de Vich:

«Per lo Stresemann aquell no passarà de Verdún y la derrota que tornà a la França l'Alsàcia y la Lorena, fou una lliçó que influí poderosament en son esperit de adolescents...»

Stresemann, en temps del no passarà, tenia trenta set anys.

Ara, que per a la robusta alzina centenària de Vich, trenta set anys són una edat de criatura.

Un drama amb sorpresa

Al Còmic estan a punt d'estrenar un gran espectacle titulat *Cleopatra*. L'autor de la lletra i *Pagano*, don Vicent Pardo, no és pas un inèdit.

En plena guerra va escriure ja una comèdia: *Los aliados*.

— És una obra de truc—deia als amics—. La gent hi anirà creient trobar-se amb una obra a favor dels aliats i... resulta que els aliats són els veïns d'una casa que s'uneixen contra la portera.

Aquest truc (?) ens recorda el que tenia preparat, per una obra seva, En Pere Miquel, aquell famós redactor de la vella *Publicidad*.

— He fet un drama espèrrant i de sorpresa. Al tercer acte, l'obra està ja acabada i els espectadors es queden tots f...
— I la sorpresa?
— La sorpresa és que hi ha encara un altre acte.

Un cartell carbassa... i 60.000 duros

Aquell rètol de color de rosa que *El Mati* exhibia en un primer pis de la Rambla de Canaletes, del qual el sol ja s'havia menjat tot el rosa i l'havia deixat amb color de malalt que demanava els sacraments, ha estat substituït per un altre cartell flamant de color de carbassa. Hem de reconèixer que té el seu valor que un hom mateix no s'avergonyeixi de confessar les seves trifulgues. No hi havia cap necessitat d'afudir la carbassa que el públic ha donat al novell diari catòlic dels Joseps Maries.

Pèro, és el que ells deuen dir: — Que ens vinguin al darrera, quan acabem de cobrar 60.000 duros d'unes quantes ànimes caritatives.

Savis a primer rengle de ring

Abans del combat de boxa pel Campionat d'Europa Flix - Bernasconi, només un crífic d'aquest esport, Crífias, el més intel·ligent, digué que la victòria seria del català.

Després del combat, tots els que havien dit que guanyaria Bernasconi, varen començar la seva crítica dient: Nosaltres ja havíem dit que el guanyor seria Flix...

Es veu que en aquest món no hi ha com tenir barra i tirar al dret. Es clar que ja es compta que el lector d'esports té en general una intel·ligència molt limitada. Però això de dir que és femella quan se li ha vist el que se li ha vist, ja ho sap fer el públic mateix sense necessitat de crítiques.

L'«esbandiment» d'En Vinyes

«Fou ahir a la nit quan, per una veritable casualitat, sotjàrem la seva silueta de franciscà que s'esbandia entre la multitud de rostres de la Rambla de Canaletes.»

Això ho escrivia el poeta Joan Povill i Adersà parlant del seu col·lega En Ramon Vinyes.

Franciscà En Vinyes? Franciscana la silueta d'aquest poeta obès i d'annunzià?

Francament, això està més mal pensat que mal escrit. Ni a Gandesa, ni a Olesa, paisos molt simpàtics on En Povill compta els admiradors per legions, poden escriure aquest sotjar i aquest esbandir.

Povill! Povill! Després faràs córrer que et tenim bola!

Espectacle edificant

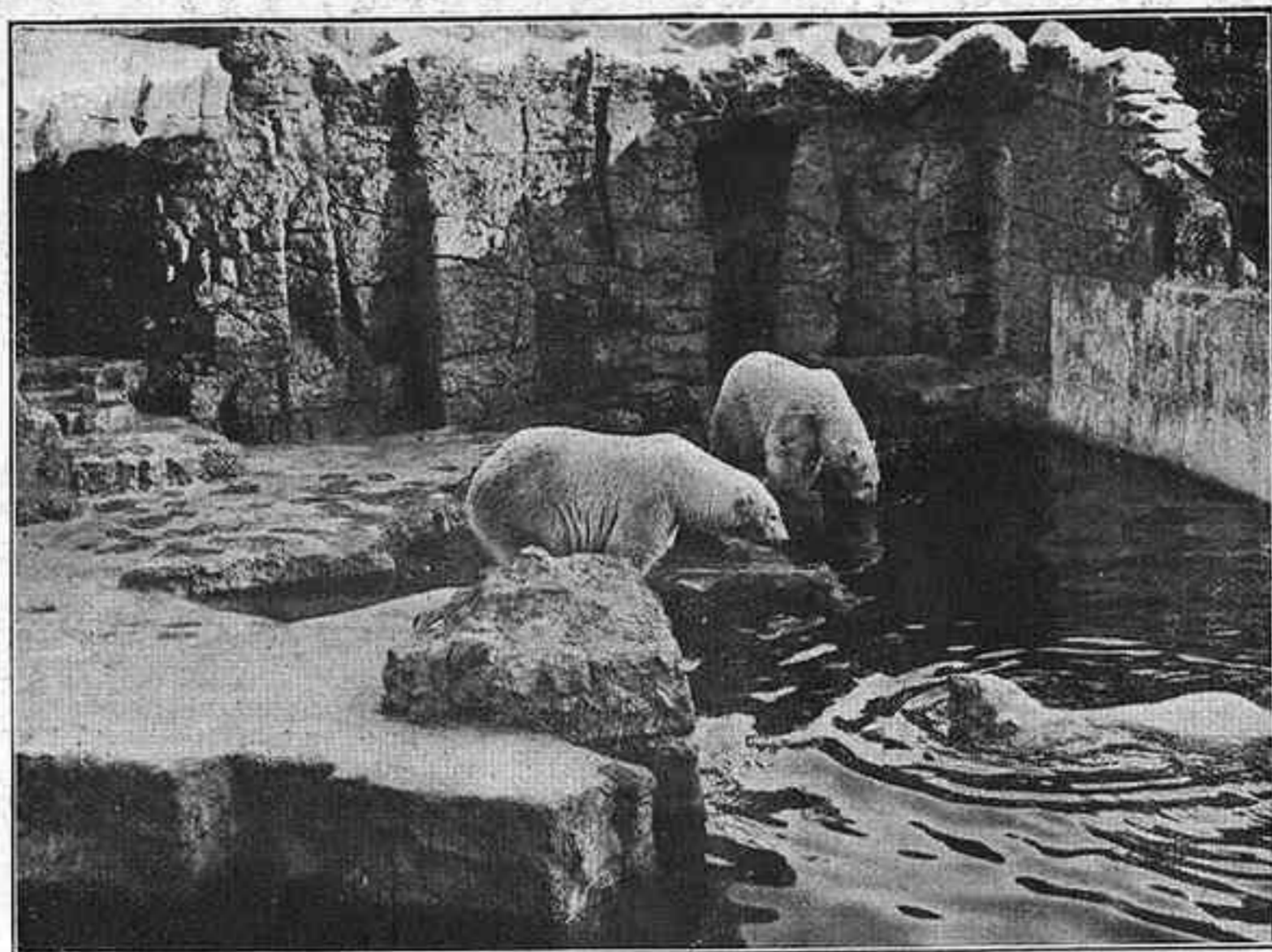
Recentment, en uns articles dedicats a les àgües i a la llum de l'Exposició dèiem que molta gent es passa hores i hores seient davant el gran brollador i la cascada, com davant d'un altar.

Un fet observat per tres o quatre persones dignes de crèdit confirma el nostre comentari. Durant els dies del Congrés de les missions s'han passejat per Montjuïc batallons de frares i monges de la més insospitada varietat. A risc de dissipar-se una mica, algunes comitives varen sortir de l'Exposició més enllà de mitja nit. I va ésser de nit, prop de les dotze, quan pogué observar-se que quatre monges havien pres seient davant la cascada del Palau Nacional i, tot mirant embadalides, anaven passant el rosari.

Segurament aquesta actitud defensiva contra una temptació tan forta de concupiscència dels ulls, el maligne esperit devia quedar definitivament destarotat.

De com es va a mercat de ferres

Dies enrera els diaris portaven que havien desembarcat una pila de bèsties noves per a la col·lecció zoològica del Parc. Hi havia serps, foques, cérvols, ximpanzés, cangurs, óssos i una colla d'animals més. Sabiem, a part, que la instal·lació havia estat millorada, i que anava a inaugurar-se alguna secció nova. Varem anar a emprendre de seguida el nostre amic, el senyor Rossell i Vilà, el conservador del Parc Zoològic de Barcelona, que d'ara endavant canvia el nom pel de Jardí Zoològic.

— Venim a fer-vos xerrar — li férem — i que ens digueu a quina hora voleu que us fem venir el fotògraf perquè retrati les bèsties noves.

I va començar a xerrar.

El Parc zoològic de Barcelona està mal emplaçat, perquè amb l'Ajuntament antic s'havia fet la proposta de traslladar la nostra col·lecció als terrenys del Falcó, però aquests terrenys, de la Baronessa de la Barra, estan en plet i es va haver de deixar córrer. Algú va proposar de traslladar-la a Montjuïc. Montjuïc encara era un campament de gitanoes. En Rossell i Vilà, home coneixedor de les necessitats d'una col·lecció zoològica, va desenganyar els que s'havien enamorat de la idea.

Mentrestant el nostre Parc havia anat decaient. Se n'havien apoderat els trinxeiraires, les gitanoes — que escuraven amb bona ventura i altres martingales els moneders — i la gent sense feina. S'havia deixat decaure tant, que en els darrers temps era rar de veure-hi cap senyora, perquè la concurrència que s'hi trobava no era massa agradable.

Avui per entrar a veure la col·lecció zoològica del Parc es paga un ral, llevat dels dissabtes en que l'entrada és franca. Doncs bé, els dissabtes el parc zoològic de Barcelona resta convertit en un munt d'escombraries. Papers, peles de tota mena de fruites, restes de menjar, tot plegat omple una pila de sacs.

Les gàbies dels animals queden plenes de pedres i de sorra que el públic hi tira. Els altres dies, quan es paga un ral, el parc és tan net quan s'obre com quan es tanca. Potser per a corregir això l'entrada que ara val un ral s'apujarà a dos rals, i els dissabtes, ara gratuïts, es posaran a ral. (Es clar que la selecció de públic, impedint que del Parc se n'apoderessin els trinxeiraires, podria fer-se amb uns nombres de la guàrdia urbana.)

Amb els ingressos que s'obtinguin d'aquest augment de preu, es faran instal·lacions noves, es podrà augmentar el personal que en té cura, es portaran animals nous, i a major nombre d'animals les renovacions seran més freqüents.

Com que el parc-zoològic no podia seguir en el camí de decadència que duia, s'ha pensat que havia arribat l'hora de començar a rehabilitar-lo. I En Rossell i Vilà va marxar a Hamburg i ha portat 92 animals.

Entre aquests 92 animals hi havia dos

tamarins — vulgarment dits óssos formiguers — originaris d'Amèrica, propis dels paisos tropicals, que al cap d'un mes d'estar a Barcelona s'han mort de crisi d'acimatació.

Entre les espècies noves hi ha un cérvol vapiti, canadenc, el rei dels cérvols, puix que és l'espècie més grossa que hi ha. Després hi havia tres cérvols d'Escòcia, blancs, un mascle i dues femelles, però una de les femelles es va trencar una cama i en ésser a Barcelona se li va gangrenar.

se idea de les proporcions del seu negoci — un negoci que hom imaginaria que no més rep comandes de tard en tard — només cal dir que té quatre camions que continuenment van i vénen del moll al jardí zoològic.

Per a comprar petits animals, Anvers és bona plaça, i per a ocells de les colònies holandeses, Amsterdam i Rotterdam, amb dues ciutats amb marxants de certa importància.

Per anar a mercat d'animals per als jardins zoològics la millor època és la primavera perquè els parcs estan molt poblats de cara a l'estiu. Hi ha hagut diumenge d'estiu que al parc Hagenbeck d'Hamburg han despatxat 120.000 entrades. Cap diumenge no baixa de 100.000. De vegades hi ha jardins que adquireixen animals només pels mesos d'estiu tan sols, comptant ja que en venir els freds certes espècies no podran resistir i moriran de crisi d'acimatació. Però mentrestant ja se n'ha tret partit.

Quan els 92 animals adquirits per En Rossell i Vilà a cal senyor Hagenbeck d'Hamburg venien cap a Barcelona, el vaixell duia un carregament important de fenc, de moltons i de peix per alimentar-los, però es va aturar encara a Vigo a adquirir peix fresc per a les foques.

Aquestes foques podran ésser admirades en la instal·lació adequada que avui s'inaugura. El jardí zoològic del Parc ha estat engrandit fins a l'escalinata del pont de la Marítima, tot l'espai de 10.000 metres quadrats que afronta amb les cavaleries de la guarda urbana. Hi tenen també instal·lació a propòsit els óssos blancs, en les coves, grutes i fossos del cas; els simis (una gàbia per a 30), el ximpanzé, els hamadriàs... S'inaugura encara un aquàrium-terràrium projectat per un italià especialitzat en aquesta mena de construccions. En l'aquàrium hi ha aigua dolça per als peixos de mar i aigua salada per als peixos de mar. Al terràrium hi ha tota mena de rèptils: 7 o 8 serps boas i pitons, llargandaixos, algun d'ells de més d'un metre de llargada, i una pila d'espècies més.

Aquest aquàrium-terràrium despertarà de seguida la curiositat dels barcelonins i cal esperar que creixerà l'afició a visitar el nostre jardí zoològic.

En resum, Barcelona pot dir que té un jardí zoològic que comença a fer goig. Els

Hi ha encara un tapir, espècie de porc, brasilier; uns simis hamadriàs, africans, espècie que no havia estat mai al nostre parc; una parella de panteres negres, d'una espècie molt rara de la qual no hi ha cap exemplar en cap dels 27 jardins zoològics d'Àlemània; uns tigris de Sumatra (fins ara a Barcelona només hi havia hagut els de Bengala); un xerval, espècie de gat, d'origen africà; una parella de caçadors, indians, de la família dels estruços; una femella de condor, exemplar molt rar en el qual el públic, tot i el seu mèrit, és possible que no es fixi gaire (rar també en els jardins d'Europa); una femella de ximpanzé adulta; quatre óssos blancs (un d'ells de 2'20 metres d'alçada), i tres foques, dues femelles i un mascle.

Hi ha encara, pertanyents a espècies que ja havien estat al nostre Parc i s'havien mort, un ós malai, un cérvol axis i un cangur mascle. Teníem tan sols una femella, i ens és grat de comunicar als lectors que el mateix dia d'arribar el mascle, ja hi va haver casament i que d'aquí poc temps els infants ja podran anar a embadalir-se amb el canguret petit que treurà el cap des de la bossa de la seva mare.

Aquestes bèsties i altres de menor importància han costat 80.000 pessetes.

El lector preguntarà: I com es fa això de comprar ferres i animals d'aquestes menes? Més d'un enveja En Rossell i Vilà que cada any pel mes d'agost agafa els trastes i se'n va a mercat de ferres. Els ho explicarem.

Gairebé totes les grans ciutats marítimes tenen el seu mercat d'animals exòtics. Per a comprar aus, el mercat més important és el de Marsella. Per a animals de gran preu, elefants, girafes, etc., s'ha d'anar a Alemanya o a Anglaterra.

A Alemanya el marxant més important és a Aftelt, una ciutat del Rin, més avall de Bremen. Però com a facilitats per al transport dels animals adquirits, no hi ha com Hamburg. És cosa rara que cada quinze dies no hi hagi vaixell directe a Barcelona. A Hamburg hi ha el senyor Hagenbeck que té un parc, i tres cires que volten el món, i això vol dir un gran stock d'animals. El seu parc és doncs interessant al comprador pel nombre d'animals i per la quantitat d'espècies. A Hamburg hi havia, ara per l'agost, disponible un tigre de Sumatra mascle. En Rossell volia una femella. El senyor Hagenbeck la va fer venir d'un dels seus tres cires ambulants, que es trobava a Grècia, i En Rossell l'ha duta a Barcelona. Aquesta facilitat no es troba en cap altre marxant. Comprant a cal senyor Hagenbeck, com que la col·lecció és tan important, hi ha l'avantatge que els animals ja fa quatre o cinc mesos que són amb ell, i per tant ja han passat la crisi d'acimatació. Com que, a més, a cal senyor Hagenbeck hi ha molts animals d'una mateixa espècie, la tria dels exemplars pot ésser més acurada. Això, naturalment, es paga, i el senyor Hagenbeck és un dels marxants d'animals més cars. Però també les bèsties no es moren tant com les adquirides a altres marxants que venen els exemplars així que els reben, quan encara no estan acimats.

A Anglaterra hi ha dos marxants importants d'animals: Chapman, de Londres, i Roger, de Liverpool, però tenen l'inconvenient que esmentàvem, que desproveïts de jardí zoològic, venen de seguida que els arriben els animals de les colònies.

El senyor Hagenbeck té caçadors professionals a tots els països del món, i per fer-

L'APERITIUM

Sobre el dia del llibre. — Una vegada va imposar la moda el joc de l'«diavol». Totes les criatures d'aquell temps feien patir damunt d'un cordill dues paperines de fusta enganxades pel bec. Després el «diavol» saltava allí on podia, i l'any en què el joc va fer el pinyol, les fabricues de vidre i de terrissa van augmentar un 400 per 100 llur producció. La meitat de persones que es passegen per la Rambla amb el nas aixafat, deuen aquesta desgràcia a les trompades rebudes amb els «diavols». Després d'aquesta moda, n'han vingut altres de singulars: la de mastegar goma, la de dur una trenzilla blanca a les armelles, la de premsar el morro del gossos, la de considerar l'adulteri com una ganga, i la de depilar el ventre dels ratolins.

Ara és una moda el Dia del Llibre. Aqueix any ha agafat unes proporcions molt més fortes que l'any passat.

El Dia del Llibre s'ha posat a l'altura al·lucinant dels cap-al·tats barcelonins. S'ha vestit de pipermit amb gel i de mantega salada, com els senyals lluminosos i els ulls de les senyorettes.

Tothom, amb l'esquer del deu per cent de descompte, ha anat a comprar llibres desesperadament, amb la mateixa desesperació que en temps anteriors el públic es tirava dintre les esglésies el dia de Dijous Sant. Fins els paralítics, els mutilats, i aquelles que amb prou feines tenen esma per respirar, s'han fet dur a coll i be a les llibreries. Els banquers, els milionaris, han anat a comprar una novella de tres pessetes perquè les venien a 2,70. Algun domador d'elefants ha robat tres carteres als transeünts per anar a comprar una obra estimulant. Tots els prostíbuls, han treballat més que de costum per poder contribuir a la difusió de la cultura.

Els llibreters s'han empescat trucs rutilants per vendre. En López-Llausàs ha plantat al mig de l'açera un fanal de tots colors que semblava que anunciés el circ Gleich. En aquest fanal, entre altres pintures magnífiques, hi havia un ninot que volia ser la meua caricatura. A mi m'ha semblat que em veia com si sortís de l'hospital i anés a cercar vint céntims per un plat de sopa. He tingut la visió exacta del moment en què aniré a demanar caritat, que és la fi que ens mereixem tots els que fem aquesta cosa tan mal·l'intencionada i tan immoral que se'n diu literatura.

Altres llibreries han llogat una gramola que ha cantat «tangos» de sol a sol. Altres han posat tres lloros vius i un tigre dissecat per atraure el client. Altres han fet servir el propi autor d'atracció. Hi ha hagut discursos al mig de la Rambla, i la llibreria s'ha convertit en gran rulota tradicional i hem pensat en els temps romàntics de *L'Àlergia que passa*.

Tot això és magnífic i encoratjador. Si la febre pel Dia del Llibre augmenta, la propaganda serà també més viva i més excitant. Quan guanyem en cultura i llibertat, als aparadors de les llibreries s'hi posarà un cinema projectant al viu les aventures galants dels autors de més venda.

Un any resultarà que això és fet. I aleshores es projectaran les aventures de les senyores dels autors, i tindrà més venda aquell que resulti més víctima d'infidelitat que els altres. Totes aquestes «reclames» seran una pura delícia, és possible que s'arribi a produir l'espectacle dels autors lligats amb cadenes, vestits de saltimbanquis, o bé tancats dintre d'una gàbia només que amb un estip amb unes píneces als dits que serviran per treure's la pell els uns als altres. La propaganda no té cor i el comerç no té entranyes, i la moda és la moda.

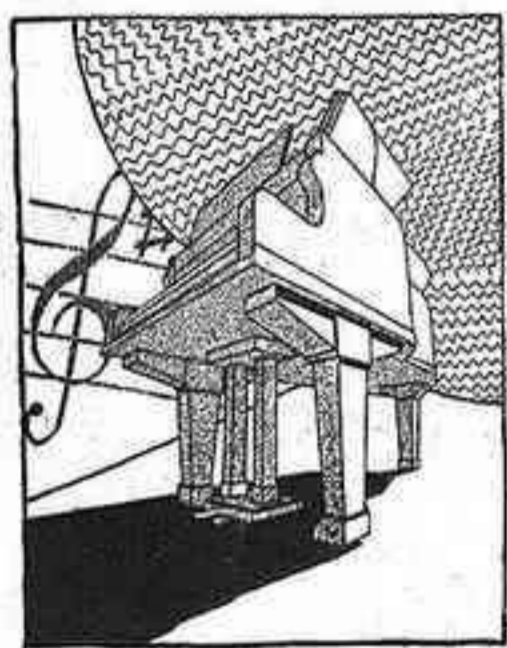
Després del Dia del Llibre, hauríem de procurar crear dies de tot el que es presenti, fins que durant els dotze mesos sempre fos el dia d'una cosa o altra.

El Dia de les Dentadures Postisses, de la Morfina, dels Gasos Asfixiants, dels Escapularis amb Indulgència Plenària, tot això amb rebaxes intel·ligents, convertiria el món que vivim en una cosa flexible, civilitzada i delicadament pintoresca.

Hi ha gent d'un sentimentalisme corrosiu, que no està d'acord amb l'aire de parada que van agafant les exigències de la moral i la cultura. Aquesta gent més valdria que s'hagués mort la tardor de l'any 1918.

A nosaltres ens agrada el Dia del Llibre, no perquè venem més que el altres dies, ni per les poques pessetes que ens entren a la butxaca, sinó perquè veiem que el llibre deixa d'ésser una cosa trista, muda, sorda, gris i encartonada. Perquè veiem que en el llibre es filtren les rialles de les modistes i els escarafalls de tots els poca-vergonyes de punta; perquè el llibre és un espectacle de llum, de color, de deliciosa fantasia, que és en el fons del fons el que ens comou, i en el fons del fons voldríem que la nostra sang i el nostre estómac es convertissin també en un deliciós espectacle de llum i de color.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CHASSAIGNE FRÈRES

Casa fundada en 1864

PIANOS - AUTOPIANOS

Terminis Més de 31.000 en ús Lloguers

TELEFON 16086 · CLARIS, 43 · BARCELONA

Joiés i ellotjes
BROCA
 Rambla del Centre 33.
 Passatge Bacarà, 2.

"La Montserratina"

COQUES

Panets de pinya o de Santa Cecília

Aquesta Casa elabora pocs articles, però bons i en abundància

Comtal, 15 - Teléf. 13583

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

EXCURSIONS

PER MEDI D'AUTOCARS LUXOSOS I CÒMODES

a Ribes, Puigcerdà, La Cerdanya, Font-Romeu, Vall de l'Aude, Foix, Tarbes, Lourdes, Bagnères de Luchon, Vall d'Arán i instal·lacions de La Canadiense a la província de Lleida

Deliciós viatge d'estiu · Bellíssims panorames pirenaics · 7 dies de viatge

Preu: 350 pessetes (incluïts els hotels)

LA CRISI TÈXTIL

Una experiència lamentable

De molt temps ençà la indústria tèxtil — excepció de la del gènere de punt — coneix una fonda crisi que gairebé ha arribat a revestir un caràcter crònic.

Repetides vegades ha calgut anar al Govern en sollicitud d'ajuda i protecció i, com és natural, aquestes dues coses no han estat mai el remei que la indústria necessitava.

Cal constatar, però, que hi hagué alguns fabricants que tingueren una visió encertada de la situació on es trobaven i de les mesures que calia emprendre.

El trust dels fabricants dels velluts no va fer cap d'aquestes coses. Nasqué incomplet, no unificà els articles ni establí cap especialitat única.

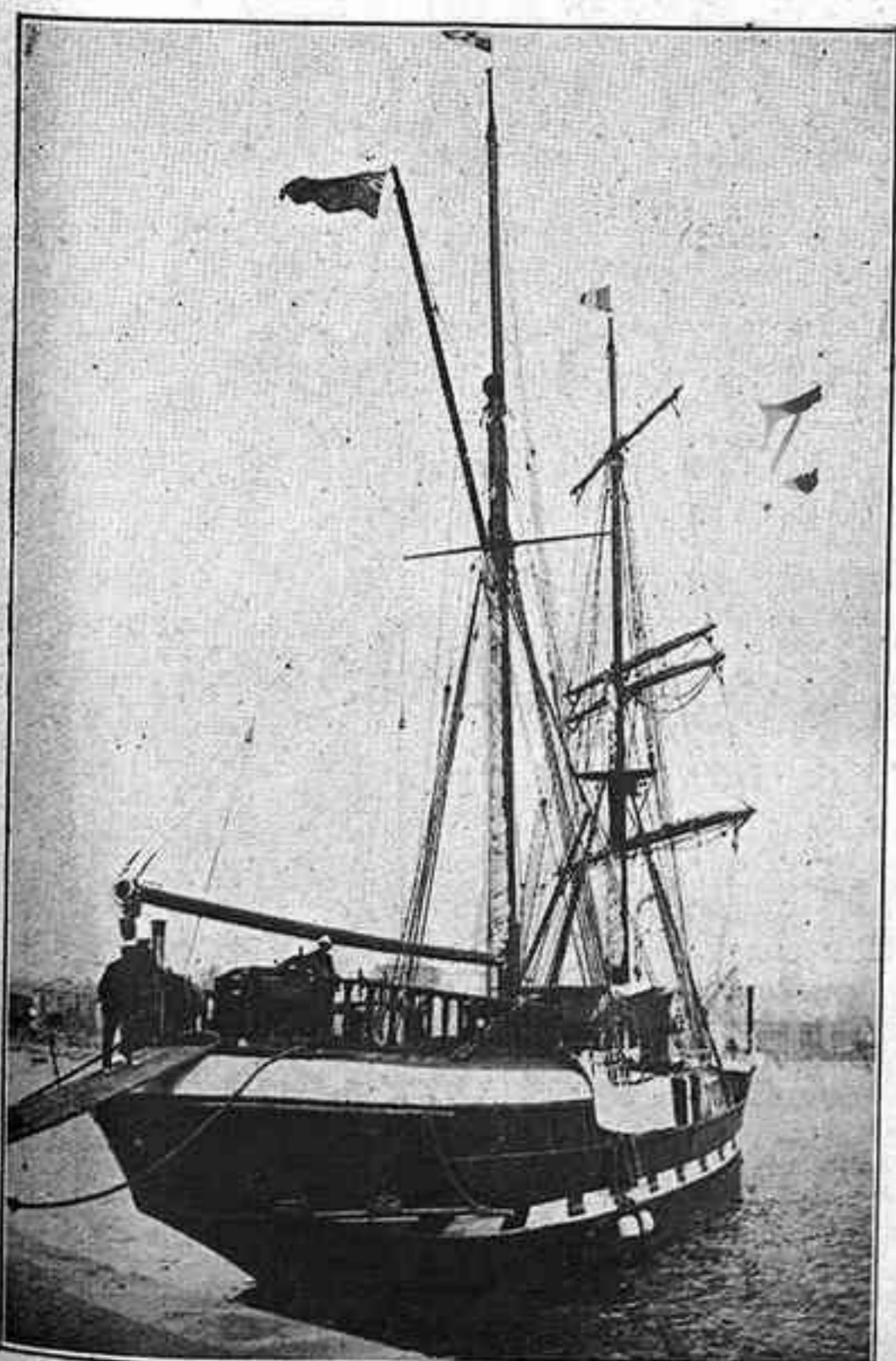
Les conseqüències d'aquesta experiència eren de preveure. Els fabricants de velluts han dissolt el pacte que havien establert i cada un d'ells torna a la llibertat d'acció primitiva.

Creiem que és més que lamentable el fracàs d'una experiència semblant. No pel fracàs en si, sinó per la conseqüència que se'n desprèn.

De com van errats, ni cal parlar-ne. Els nostres industrials no han sabut sindicar-se i aquesta mesura era l'única que podia salvar-los.

Allò que podia haver estat un acord lliure i ben entès, posat a la pràctica i regentat pels mateixos components, ara revestirà un caràcter oficial i aneu a saber sota quins formularis i quines condicions es desenvoluparà.

ALFRED GALLARD

El yacht «Dolphin» en el qual viatja Chamberlain

De com Chamberlain va conèixer la mort de Stresemann

L'ordre del director de l'Agència Fabra és ben terminant.

— Heu de veure Chamberlain sigui com sigui — m'ha dit per telèfon — i heu d'arrencar-li, per a la Reuter, unes paraules sobre la mort de Stresemann.

— Veure Chamberlain, parlar-li!

He pensat tot seguit, no sé per què, en el reportatge famós de Gaston Leroux: «Com he mantingut Chamberlain». Temo que el fill del gran polític anglès, també eminent home d'Estat, es mostri igualment esquerp

convèncer-se millor de la nova que en ella li he donat.

— Em sorprèn, em sembla impossible! — repeteix.

Em convidava a seure prop d'ell, en un sofà de vimet, de dos seients. Jo no goso. Poques vegades a la vida he experimentat una semblant timidesa.

— Però, com ha estat? Quins detalls es coneixen? A quina hora ha mort?

M.Y. DOLPHIN.

Dr. Stresemann's death is a tragedy not only for Germany but for Europe. To his bold initiative we owe the death of Locarno & to him & his star friend Briand before all others we owe the progress which in the last few years the world has made towards peace. To me personally his death is a great personal sorrow. In him I have lost a true friend.

Austen Chamberlain

Traducció del present autògraf: «La mort del Dr. Stresemann és una desgràcia no solament per Alemanya sinó per Europa. A la seva intrèpida iniciativa devem el Tractat de Locarno, i a ell i a M. Briand devem l'avenç cap a la pau que el món ha fet aquests darrers anys. — La seva mort és una gran pena personal per mi. Amb ell he perdut un veritable amic — Austen Chamberlain.»

orelles les paraules: Never, never, never, Mr. Chamberlain has received newspaper gentleman! pronunciades per qualsevol dels seus servidors.

Poc abans d'arribar al lloc on el yacht «Dolphin», en el qual viatja Sir Austen Chamberlain, està atracat, descobreixo un guarda de seguretat plantat a l'entrada de la passarella.

Serà inútil indicar-li la meua «agradada» missió, encarir-li la importància de la Reuter, pronunciar el nom de Stresemann.

Una frenada. obro la portella d'una revolada i, abans que el guarda se'n hagi adonat, sóc dalt la passarella, que es vincia com un trampolí.

Dono a conèixer, de la millor manera que puc, la meua condició de reporter de l'Agència Reuter i demano per veure Sir Chamberlain.

— Molt greu! Molt greu! Stresemann mort — afegeixo alçant la veu.

El nom de l'Agència Reuter i un mig convenciment, potser, de que qui crida té raó, convencen l'oficial, el qual em fa signe de que el segueixi.

L'oficial, amb la mà, m'ordena parar-me. Jo ho faig, però així que es gira continuu endavant, darrera d'ell. Tinc la partida mig guanyada.

Arribem al pont. Nova ordre de restar quiet. Jo, a dos metres de distància, segueixo els passos de l'oficial.

Hem arribat a la porta del menjador. És un quart de dues. Soroll, a dins, de coberts. Sir Chamberlain està dinant. Esperarem.

Passa el temps i cau un sol que estavella. Trec una targeta i hi escric, en francès, les següents ratlles: «L'Agència Reuter prega V. E. de donar una impressió respecte de la mort del Dr. Stresemann.»

L'entrego a l'oficial i demano que la faci passar immediatament, repetint-li les paraules «urgent» i «greu».

L'oficial adverteix algú del menjador. Surt un criat i se'n emporta la targeta.

— Heus aquí, fent rutllar nerviosament la meua targeta entre els seus dits, el propi Mr. Austen Chamberlain.

— És elegant, d'aspecte jove, el tradicional m'ocle a l'ull esquerre. Vestit de blanc, corbata blava.

La seva presència m'imposa. M'imposa la seva alta significació internacional. M'imposa també — molt! — la seva extraordinària correcció. Tinc, per uns moments, la il·lusió que la figura de Sir Chamberlain va creixent, creixent, fins a agegantar-se, i que jo em torno petit, petit — igual que si es desenrotllés una història vivent del Life.

— Aquesta notícia... No en sabia res! Són les seves primeres paraules. Parla francès.

— Malauradament és certa, Excel·lència. Sir Austen Chamberlain està emocionadíssim. No sap què fer, no sap què dir. Llegeix altra volta la meua targeta, com per

Jo només sé que Stresemann ha deixat d'existir.

— Em sembla impossible! — exclama altra volta Sir Chamberlain.

No sé pas què dir-vos. Stresemann era un polític considerable, un dels més fins de la post-guerra, un dels més aguts! És difícil ara, tot d'un cop, expressar-ne la valua... En fi, veniu.

Entrem a un saló-despatx de gust exquisit i d'una amable intimitat. Estil Renaixement. To ocre a les paret i mobles, amb cortines, encatfats i endamascats a les cadires de color blau cobalt. Estampes antigues, de vaixelles, amb marcs daurats. Unes teles xines cobrint l'escalfapanxes i la barana d'una escala que condueix als cambrats.

Sir Chamberlain s'asseu a un secretre que hi ha a un recó. Es treu el monocle i es posa unes ulleres de conxa, que l'enjoveneixen encara més. Treu de la carpeta uns fulls de paper, de color morat clar. Cerca la ploma. En té una davant i no la veu. està agitat. Li allargo la meua estilogràfica.

Comença a escriure. Una ratlla, i estripa el paper. Un altre. Torna a fer-lo bocins. Una tercera quartilla. Una altra. Va per mullar la ploma i s'adona que té als dits una estilogràfica i que no hi ha tinta a la taula. Em mira i ofega un somriure. Va poc a poc, com si mesurés les paraules.

— Ah, aqueixa mort!... Ha acabat. Firma d'un traç ràpid.

— Un veritable amic, un veritable amic, el Dr. Stresemann! — exclama, com repetint els darrers mots de la seva quartilla, a l'entregar-me-la.

Remercio Sir Chamberlain i em despojo a anar-me'n.

— Us agrairé que em porteu detalls. Siguen açí abans de dos quarts de quatre. Haig d'anar a l'Exposició.

— Us plau la nostra Exposició, Excel·lència? — Molt, molt! No ens esperàvem una cosa semblant. Els jocs d'aigua i de llum, sobretot, són magnífics.

I, com obsessionat per la mort de Stresemann, insisteix: — Porteu-me detalls! No us en oblideu! Una estreta de mà. Sir Chamberlain entra al menjador murmurant encara: — Sembla impossible!

Surto corrent. Aquesta vegada, els déus del periodisme, de què parla Stéphan Lauzanne, han somrigut al reporter. La passarella torna a vinciar-se com un trampolí; de poc que faig un capbussó! El guarda em mira esverat. Dintre del taxi quedo em beso aquella quartilla de color morat amb la mateixa il·lusió que produïx als vint anys una lletra de l'estimada.

JOAN TOMAS

Aquest número ha estat passat per la censura

RAMON BES & C.^A

Maquinària, Tipus, Piletatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA. Telèfon 15524 - Apartat 896. Direcció telegràfica: DANIBES

Els periòdics d'esports en català

L'aparició del setmanari La Nau dels Esports posa d'actualitat el com és que fins ara no han tingut vida les diferents publicacions catalanes consagrades exclusivament a l'esport, malgrat que moltes vegades hom s'hagi entestat a presentar-nos com una cosa genuïnament catalana el moviment futbolista, sobretot.

— Qui primer va cometre la gosadia de llençar al públic una fulla esportiva en català fou no menys que l'actual secretari de la Federació Espanyola de Futbol i ben conegut de tots, En Ricard Cabot, per allà l'any 1910 ó 1911.

Es deia Sports, si la memòria no ens traïx. Tot i vendre's a cinc cèntims va viure uns poques setmanes, car aleshores l'afició a l'esport no volia soroll. Se'n parlava ben poc, però potser se'n feia amb més sinceritat que ara i sense l'afany de lluïment d'avui. Els camps de futbol se'ls marcaven els mateixos jugadors un quart d'hora abans d'actuar; l'entrada era lliure i a tot estirar, es feia pagar un ralet per la cadira i no eren pas molts els qui utilitzaven aquest servei.

L'intent de propagar l'esport en llengua vernacle en aquells temps d'esport primitiu i que el català no estava tan en voga com ho és sortosament avui, fou una herèticitat de la qual cal retre homenatge al seu autor. És cert que en Ricard Cabot en la seva joventut — i no el volem pas tractar de vell — havia sentit sempre una accentuada inclinació al periodisme (recordeu si no La Publicidad, Stadium, El Mundo Deportivo) que els seus diners llargs va costar-li; però en un país on abunden tant els analfabets rics, trobem aquesta afició molt llòble i fou una llàstima que no en reeixís. Fet i fet, probablement hauria tingut més eficàcia que no totes les legislacions futbolístiques a que obliga el colossal organisme que avui funciona a Madrid amb ramificacions a totes les províncies.

Al cap d'uns anys de desaparègia la primera fulla esportiva en català i ja en plena guerra, uns entusiastes del F. C. Barcelona i de la secció esportiva del Centre Autonomista de Dependents, aconseguiren fer sortir Catalunya Sportiva. Per ella desfilaron tots els qui de temps venen prestant atenció a les coses de l'esport. Va tenir el seu moment de popularitat. Si mal no recordem en alguna ocasió era el sol setmanari esportiu que tractava extensament el futbol (aleshores El Mundo Deportivo sortia els dijous i guardava preferència als esports mecànics). Però també hagué de sucumbir als tres anys, i quan per segona vegada se li intentà donar vida, la seva existència va ésser encara més efimera.

Fou simptomàtic que un periòdic com Catalunya Sportiva que en molts moments (amb tot i les seves imperfeccions) representava un modernisme en el periodisme esportiu, al qual col·laboraven homes que després s'h'an fet un nom en aquest ram, que no existia sinó un diari escrit en català que per cert concedia escassa importància als esports, que en determinats moments fou quasi únic setmanari a sortir, que feia una política de barcelonista «enragé» i que el Barcelona era en aquells moments un dels puntals (!) del catalanisme, repetim que fou simptomàtic que hagués de plegar... Però continuem.

El tercer intent va ésser el de La Publicidad d'Esports. Sembla que la capacitat i organització d'una empresa així havia de fer triomfar el suplement esportiu, sobretot en el seu segon període, en què els elements que ens encarregàvem vàrem procurar popularitzar-lo, treient-li tota la carrinelloria d'aquell sac d'escolofolles que se'n diu — o se'n deia, perquè no sabem si encara existeix — «Confederació Esportiva».

Primeres firmes, extenses informacions i reportatges, abundància de material, res no hi fou escatimat en uns moments que cada insígnia de futbolista volia ésser una patent de catalanista. Així i tot, l'empresa va considerar convenient plegar al cap d'un any. El tercer intent, també havia fracassat.

Vingué després L'Esport Català, nascut a l'escalf d'uns centenars de subscripcions aplegades en uns pocs dies, a dues mil pes-

setes recollides d'uns generosos donants, a l'enredada d'un impressor a punt de fer fallida i sobretot, gràcies a l'ajut que els dos diaris catalans d'aleshores ens donaren i gràcies també a la propaganda que ens feren els amics a les comarques. Fins aquell dia, cap publicació esportiva en català no havia nascut amb tants felços auguris. Dins dels limitats mitjans amb els quals hom comptava, no creiem que ningú pogués fer retrat d'haver frustrat l'interès del seu públic. N'és una prova que les 16 ó 17 mil pessetes que s'hi varen enterrar en el temps que va sortir, foren pagades en una gran part amb quotes suplementàries dels subscriptors i aportacions voluntàries dels seus lectors. L'Esport Català, mal ens està el dir-ho, fou un esforç considerable. La majoria dels seus redactors i col·laboradors no cobraven i els seus més fabulosos que es repartiren no eren — prou per a l'aperitit d'abans de dinar. Vàrem decidir plegar perquè ja estàvem tips de passar misèria tot i estar molt reconeguts al nucli de lectors que ens ajudà amb una constància mai prou lloada.

Tenim doncs que són quatre els intents de publicacions esportives en català que han fallat. Cap dels periòdics que hem anomenat, en llurs respectives èpoques, no ho pogut considerar-se inferior a llurs semblants escrits en espanyol. Podrà argumentar-se que aquests tenen un mercat de venda més extens. Pura ficció. Tot periòdic esportiu que no obtingui una venda suficient a Catalunya, per més èxit que tingui Ebre enllà, ja està llest. Hi ha precedents i experiències que la discreció ens obliga a no senyalar.

Per tant, la conclusió a la qual s'arriba, ja es veu que no pot ésser més lamentable i posa de relleu, una vegada més, si és falsa aquella pretensió segons la qual el sector esportiu, ideològicament, tingui un sentit més enlairat que el merament de divertir-se o apassionar-se pel joc en si.

Lliga perfectament que se sigui catalanista i un insuportable apassionat al futbol. Però ja fa molt temps que em decanto per creure que la gran massa que es congrega als camps esportius és insensible a totes les altres coses que no enquadrin amb el seu partidisme.

No he estat mai aficionat als braus, però sempre he trobat cursi crear una incompatibilitat de catalanista i aficionat a l'espectacle taurí. Doncs la mateixa impressió m'ha fet voler lligar la filiació a tal o tal altre club amb actes de significació ideològica. L'experiència ens ha demostrat ben bé que davant les habilitats d'En Zamora o les genialitats d'En Samitier, es fonen tots els sentiments del futbolista. Mossèn Lluís lliga del tot amb el senyor Domènec quan són al camp de futbol.

Però si totes les demostracions que n'hem tingut no fossin prou, tenim el precedent de les quatre publicacions d'esport en català que, a través d'una vida més o menys accidentada, han hagut de sucumbir.

Expressament hem deixat a part el cas del Xut, aquest simpàtic setmanari que ha arrelat gràcies al finíssim humorisme d'En Castany. Pot dir-se que és una obra personalment seva, car què era aquell periòdic abans del seu reforç? Així i tot, no perdem de vista el caràcter especialment d'aquesta publicació, que correspon ni més ni menys als antics setmanaris de «àstira» que feien les delícies dels nostres avis, que pretenien no saber llegir una carta escrita en català, però es recreaven amb les facècies dels humoristes de llur època que feien la barrilla sempre en català. El cas de l'èxit del Xut no pot considerar-se, per tant, com un argument que desfici en res la convicció abans exposada — i no creiem que els amics del Xut s'ho prenguin malament.

Per acabar, no cal dir com ens agradarà de veure que ara, amb motiu de l'aparició de La Nau dels Esports, les circumstàncies són molt millors i que el públic català, afecionat a les coses d'esport, és prou nombrós per a prestar el caliu necessari a assegurar una llarga existència al nou setmanari, que com tots el altres, surt ric d'esperances i, el que és més agradable i més sensacional, ric de diners.

VICENTS BERNADES

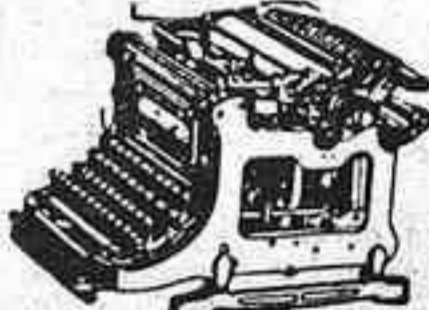
PASTILLAS MORELLO

Escalíptol, Savia de Piñu i Bálsamo de Tolú. Combaten: TOS, CATAROS, BRONQUITIS, ASMA, etc. No contenen ningún narcótico. Recetadas por eminencias médicas durante más de 50 años.

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

MÀQUINES D'ESCRUIRE NOVES I D'OCASIÓ REPARACIONS - ABONAMENTS DE NETEJA OBJECTES D'ESCRITORI

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTA PRESENTANT AQUEST ANUNCI

LES LLETRES

Aquelles paraules

Conte inèdit de MARC BENET

El germà professor, picant cadenciosament amb una palmeta damunt del pupitre, marcava el ritme de la cantarella amb que els nois entonaven el verb "obrir". Els xicots, inconscientment, conjugaven seriosos, distrets del que deien i del que volien dir, fixant tan sols l'atenció en missenyor Radiant, el Director general de les escoles, que, dret dalt de l'entornat de la càtedra i vessant una satisfacció d'aires neament marcial, s'anava convenent del molt ben disciplinats que el germà professor tenia els deixebles.

Missenyor Radiant no podia dissimular un somriure d'home triomfador en veure que el conjunt de la classe dels "mitjans" deia amb una convicció tan devota: "nosaltres obrem..." "nosaltres obrirem". A germà Radiant li semblava assistir a una prometença sacramental, a un jurament col·lectiu, que permetia esperar en el demà. Portat i embadalit per aquesta idea, com si volgués fixar en la seva memòria cadascun d'aquells futurs "pionniers" de la santa causa de l'obediència, es fixà en cada un dels nois i els classificà, mentalment, segons les regles de la frenologia, ciència de la qual era gran fanàtic i gran admirador, malgrat creure, i si més no pregonar, que el lliure albir, concedit a la criatura humana pel sistema que tothom sap, s'imposa per damunt de tot.

Acabaren de conjugar el verb i germà professor, amb la venia de missenyor Radiant, amb veu afilada però bé que autoritària, donà l'ordre d'esbargiment.

La mainada, reaccionant de l'encarcament amb què acabava de demostrar el seu domini de la gramàtica al Director general, començà a enraonar, a obrir i tancar pupitres, desambolicar berenars, riure i disposar-se a sortir al pati a respirar aire pur, ja que la classe, quadra gran, guardada de cartells, mapes, quadros d'història, pissarres, armaris, sants i boles del món, tenia poques finestres i en aquella hora ja estava impregnada d'una atmosfera pesada i greixosa, característica de certes escoles en què la polsina de guix i la mala olor del cuiro de les carteres es combina amb les de la suor dels nois, de la tinta passada, de la cera i de certes dependències, que, entre totes, fan més inaguantable aquell tuf.

La quitxalla frisava per sortir, però l'ordre encara no venia. És que voltant el germà director s'havien congregat uns quants professors que li seguïen amb asentiment i adulació les explicacions, en aparença altament interessants i profitoses. El conjunt que formava el professorat era curiós de debò, puix que el contrast dels vestits negres amb l'emblanquimat de la paret donava un aspecte de vertader paisatge boreal; sort que el crucifix que presidia la sala deia clarament que ens trobàvem en terra de fidels.

Els xavalets ja no s'aguantaven i aprofitant la distracció dels mestres començaren a saltar i esbatussar-se com si ja estiguessin al pati, aixecant gran avolot. La veu aflautada de germà professor, acompanyada del clàssic cop de "puntero" imperatiu, imposà silenci instantàniament entre els alumnes. Llavors se sentí que missenyor Radiant, seguint la conversació empresa amb els seus familiars, deia enfàticament: —Sí, germans, sí, tot professor hauria de conèixer les lleis de la frenologia; així faria grans descobriments entre els seus deixebles — i a continuació afegí familiarment dirigint-se a germà professor: —Deixeix sortir la quitxalla al pati.

Els nois desfilaren xiroiament sota la mirada inquisitiva i escrutadora d'aquell concili de sants barons, fins que s'escaigué passar el noi Buixó segon, al qual germà Radiant deturà amb visibles mostres d'emoció, com si haves-lo vist acabat d'obtenir una victòria decisiva, com si fes una gran troballa. Li indicà que s'atansés al cercle que formaven aquells representants del sant magisteri, dirigint-se als quals missenyor Radiant digué, somrient amb beatitud i amb frase lapidària:

—Heus aquí el criminal: fixeu-vos que és el tipus característic del criminal nat. I mentre pronunciava aquestes frases en to sentencios, les seves mans fofes passaven amb nerviositat i fruïció pel cap del pacient; el seu rostre adquiria una ver-

lor perillosa com si hagués d'esclatar; el seu nas greixós i roig, ramejat de filaments saginosos en congestió, s'inflava; els seus ulls botits semblaven tocar als vidres blau turquesa pàlid de les ulleres com si volguessin endinsar-se més bé en el crani del nen Buixó. La boca de missenyor Radiant s'omplia de salivera i el pitet sobre el qual apretava la seva barba de moixernó marcava violentament el panteix d'aquest frenolèg en acció.

Pres del seu entusiasme i no deixant de masegar el cap d'aquell exemplar, dirigint-se als mestres, digué:

—Fixeu-vos-hi, i tingueu-ho present... Aquest clot de l'occipital, aquest frontal tan deprimit, aquests supercilis tan acuts, aquest rictus...— i després de seguir amb altres detalls, cridant com un orat, afirmà:— Aquest noi està destinat a ser un criminal, i no falla: ho serà. Les característiques són concloents: és el veritable tipus de criminal nat, i no pot escapar a la llei general. Déu nos en guard que no l'haguessin dut al nostre si, o que se n'apartés.

Sembla que en adonar-se de com resultaven categòriques les últimes frases per ell pronunciades, oblidant-se de l'existència del lliure albir, no deixat de pregonar mai, es veié massa endinsat en la ciència materialista i esbossà aquella rectificació.

El noi Buixó, pobre, restava talmat com un anyell. Quiet que ja era de si, de salut delicada, feble de voluntat i obediència als superiors, aguantava amb resignació cristiana la dissecció que feia del seu crani l'admirat germà director, i encara que no l'entenia res del que deia, ja que la seva edat no li ho permetia, aquella frase li produí el mateix efecte que si la hi clavessin en forma de tascó i a cops de mall dintre el magí.

Els companys eren ja al pati i jugaven; ell, el més decandit de la colla, seguia dins la classe xafogosa i carregada, en mig d'aquells senyors tan greus i sofrint un examen monstruosament enutjós. Es clar que tenia un cert rictus el noi: era el rictus de l'angoixa.

Han passat anys i anys: anys que han portat a la vida del noi Buixó, desenganyis i tristesses. Varen passar els dies de la seva infantesa; la realitat, en forma d'obligació de guanyar-se la vida, l'ha dut a treballar simplement com a jornal. És clar que el noi també ha tingut les seves ambicions; però amb quina facilitat es destrüen, que prompte es varen esvaïr...

Ara passa tot el dia entaforat en la nau d'una fabrica, on la remor de la maquinària fa una cançó monòtona i persistent durant vuit hores inacabables. Res no ha fet. No l'interessa res.

De la seva infantesa tan sols recorda un dia assolat, en què germà Radiant li deia amb veu de nas que era el tipus de criminal nat. En el seu cervell han trobat ressò les paraules del mestre, i ha procurat pensar el que volia dir allò tan estrany. I ho ha sabut. En una barraca de Santa Madrona, entre milers i milers de llibres, en trobà un d'estrany. El seu cervell buit i mig format, tot just albirant algunes resplendors, va veure una sèrie d'especulacions sobre els instints del home, i va entendre tan sols a mitges que ell havia nascut per ésser criminal: que ho havia d'ésser.

Mai els miralls no tingueren per En Buixó sinó una mimsa importància. Amb pocs feines els diumenges, després de rentar-se, es pentinava mirant-se al mirall. Però més tard, quan l'obsessió del llibre misteriós on es veia l'esdevenidor dels homes s'apoderà del noi, el mirall era el confident íntim i la confirmació de la sospita...

Per a tocar-se el front, per a palpar-se el cap, per a veure què tenia ell de diferent de les altres persones, el mirall era l'ajut imprescindible.

Una mena de por se n'apoderà de tal manera, que fins havia arribat a sentir neguit dels ganivets, i ni gosava tocar-los. Amb prevenció instintiva es mirava les mans i li semblava veure-les agafar—sense voler-ho ell—un punyal homicida. Fins i tot, a la nit patia per no somniar que algú queia sota la seva fúria, i tancava les portes de la seva habitació per evitar algun accident.

Era un neguit, una tristesa i una lluita formidable del voler i del no voler. En lloc de pensar el pro i el contra, d'intentar combatre la malastruga que se li endinsava més i més, només volia fugir-ne; però era més forta que ell. Sempre tenia davant un quadre de por i de sang.

Ell assassí... Tan sols de vegades aconseguia el Buixó reaccionar, viure per uns dies completament allunyat de la seva mania; més era en va. Aquesta reacció difícilment podia afavorir un home impossibilitat d'aprofitar-la per la seva abúlia persistent. Si la petita espurna de salvació se li presentava, era més que res un producte de l'impuls natural i mecànic que tot ésser que es creu inferior sent per a igualar-se als seus semblants, i res més. Per això la regeneració moral no va poder mai prendre forma definitiva; seguia únicament les oscil·lacions i les intermitències de la fantasia malaltissa. Sobre En Buixó pesaven com una maledicció les paraules fatídiques d'aquell home negre, del pitet blanc i d'orelles roges, que amb tanta suficiència li va predir el seu futur.

L'estat morbós de l'esperit féu néixer en el seu interior l'obsessió que les imatges que il·lustraven aquells llibres que tan àvidament llegia, tenien la fesomia d'ell. Sentia unes veus fofes que li deien "criminal", i veia aquesta paraula materialitzada en unes imaginàries lletres fosfores-

cents que es dibuixaven en l'espai i que, amb moviment serpentejat, se li ficaven pels ulls, li penetraven dins el cap i li resseguien l'espinada deixant un rastre de fredor i d'entumiment.

Els desvaris i les visions es multiplicaven i el ressò de les paraules sentencioses s'anava ampliant. L'obsessió esdevenia cada vegada més apremiant i coactiva, i el dubte desaparegué quan un dia, per una simple discussió de treball. En Buixó es barallà amb el contramestre de la fabrica i el deixà estès...

Per primera vegada, la sang vessada del seu company vingué a esvaïr afirmativament aquell dubte que el corsecava.

Les parets de color gris feien com un mantell impenetrable, i al mateix temps com una gran cambra sense sostre.

El pati era de rajola bon xic gastada, i a força de rentar-la i del fregadís quasi diari havia agafat un to vermell brut. Una llenca de mur era aclarit per una taca fortament groga, on es dibuixaven les ombres mogudes de les fulles d'un arbre tísic i esllanguit que treia les branques escanyolides per sobre la paret.

El sol, que només es dibuixava en un cantó, havia omplert l'ambient d'una calor ofegadora. Els presos, espitregats, respirant dificultosamente, ni tan sols tenien alè per passejar-se. Els rajols cremaven i les mans dels homes s'entremuntaven anguniosament.

En grups de tres i quatre eren arreduosats pels recontra les tàpies, buscant una frescor que no trobaven; el rondineig de les converses es confonia en la monotonia general; dels altres patis ni un soroll venia...

A vegades, una oreneta es retallava pel cel, com un coma que s'anava empetintint, vers una llibertat que no podien gaudir els que allí estaven.

En Buixó, el noi Buixó, també hi era: la seva cara, el seu pensar, el seu mirar no eren canviats. Continuava ésser l'home sense ambicions... La fatalitat l'havia portat allí, i ell s'hi estava sense discutir-ho.

Un crim involuntari. Després, la realització d'altres en què ell es creia també haver estat només l'instrument cec.

Explicava la seva història a un altre pres que només ho era per un simple furt.

El seu company el mirava sorpresa i l'escoltava admirat: el creia, si més no, un geni del crim, i es trobava que En Buixó li explicava les seves gestes sense gloriejar-se'n, sense fer-se-les valer com uns grans mèrits.

—Però tu has mort ja quatre persones? —Sí, però jo quasi no vaig fer res.

—I doncs? —Oh! les meves mans que s'avançaren; el meu destí, la meua "estrella" que ho va voler així.

El noi, encara més admirat, féu: —Qui pogués estar a la presó per coses semblants; això sí que és "honorable"; jo tot just començo, però ja hi arribaré...

En Buixó objectà, convençut: —Oh! no ho creguis pas; si no hi ets destinat, si no ets criminal ja de naixença, no hi arribaràs pas.

La conversa es descabdellava avorrida per part d'En Buixó i curiosa per part de l'altre. A la fi, el seu admirador gosà preguntar:

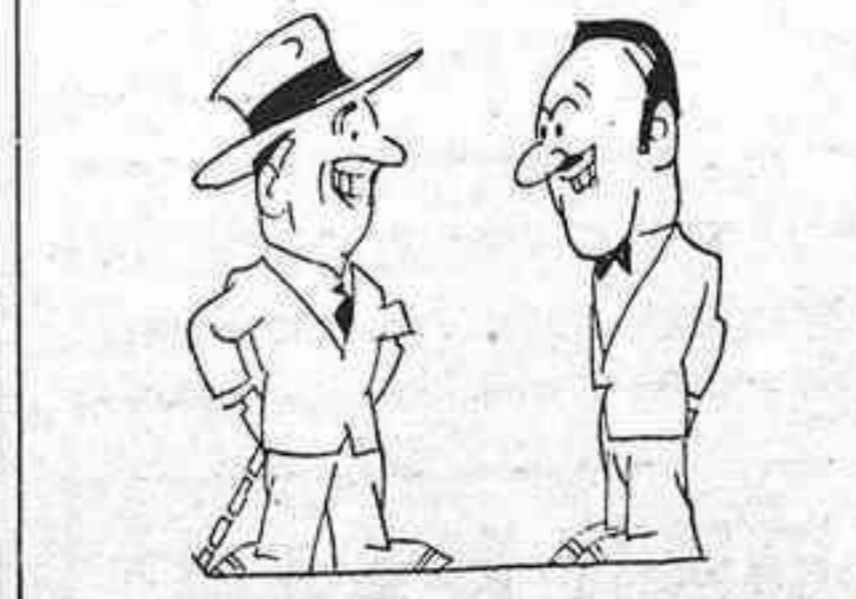
—Però, escolta: m'han dit... que tu havies trobat una vegada la teua dona amb un "mano"... i que no els vas fer res.

Aleshores, En Buixó medità un moment, assaborí la seva tristesa i explicà amb pausa:

—Sí; era una nit que jo anava mig begut; una nit que havia aixecat massa el colze, i em sentia feliç: tot pujant a casa comptava dur-me'n la dona l'endemà a fora, perquè a mi també m'agrada el camp. Vaig obrir el pis, i així que entro veig al llit, abraçats i dormint, la meua dona i un home: un cop de sang va pujar-me al cap; les mans buscaven una eina... de moment, la placidesa d'aquells dos, la certesa que eren feliços, la seguretat que no tenien res, que ells no eren fets per patir com jo, que sempre he estat dissortat, va fer-me pensar a deixar-los... No sé pas el que em va passar: se'm va nuar la gola, sentia ofec i els ulls se'm van humitejar... vaig fugir... No els he vist mai més.

Després En Buixó s'aixeca, camina uns passos, abstret i capficat, i de sobte s'acosta al jove que restava assegut, i com representant la conversa, li diu:

—Ja veus; ben mirat, potser era l'única vegada que tenia raó de matar, i no ho vaig fer. Ves si això no és de criminal nat... MARC BENET

— Quants exemplars vas vendre?
 — Tres.
 — I doncs, què t'emportaves d'un èxit fabulós?
 — Oh, és que es tractava d'un llibre de faules. (Caras y Caretas.)

La festa major de les llibreries

Sembla que en aquelles hores del dilluns que els noctàmbuls encara consideren pertanyents al diumenge, comencaren de no tancar-se senyals infalibles de la Diada del Llibre. Persones esgarrifosament matineres encara els constataren més. Els llibreters, aprofitant la fosca els uns, l'ensopiment matinal dels altres, envairen la via pública. A més a més, enganxats, segons que sembla, per ordre de la «Càmera Oficial del Llibre», en totes les tanques disponibles la compra de llibres era recomanada en rètols de coactives o prometedores d'avantatges morals i materials.

Aneu a saber si subjecte a la força persuasiva d'aquests cartells comminatoris, o bé arrossegat per la rebaixa del deu per cent, o posseït del sentiment que complia un deure, el públic es deixà trepitjar, masegar i empentejar a les llibreries, amb molta més afició que cap altre any. Si en l'esdevenidor l'increment seguia la marxa d'aquests quatre anys, que estem destinats a veure els anys que encara esperem viure?

El costum de comprar llibres el dia 7 d'octubre ha arrelat ja, a Barcelona, amb tanta força com el de comprar panelles per Tots Sants, gall dindi per Nadal i coques per Sant Joan. Sempre és ho que, com l'aliment del cos, el de l'esperit tingui també el seu dia assenyalat.

La darrera setmana, els que tenen càrrec de parlar de llibres des dels periòdics, s'han vist literalment inundats sota un xafec d'obres. Si les volen llegir totes en tenen per més d'un mes. És que al·liconats per l'experiència d'altres anys, autors i editors han fet gemegar les premses tot el mes passat. Aviat arribarem, potser, que exceptuades les col·leccions amb data fixa d'aparició, els llibres catalans apareixeran la primera setmana d'octubre, i tota la resta de l'any serà de dejuni editorial. Fins un milionari i mecenas com el Sr. Cambó ha aprofitat, com un pobre autor professional, el Dia del Llibre per llançar el seu, en doble edició. Que a Madrid aquesta festa no hagi passat de tenir un caràcter oficial i que ací el tingui popular, i calgui per tant que el públic trobi primera matèria a comprar, explica que de la venda total de llibres a Barcelona, un bon 75 per 100 l'ompli el llibre català.

Els compradors són de dues menes. N'hi ha que han establert premeditadament una llista considerable, en la qual el descompte ja és una cosa respectable, o bé compren una obra de presu, com aquells que en tal dia com dilluns han adquirit l'Enciclopèdia Espanya. La majoria, però, s'accontenten amb gangetes de més reduïdes proporcions. També hi ha els que celebren el Dia del Llibre sense comprar-ne cap, és a dir, aprofitant les circumstàncies per arreplegar uns quants llibres i marxar sense pagar, cosa que si no adquireix majors proporcions és, indubtablement, per honestat de la nostra gent, no pas perquè sigui difícil.

Duen que un dels oradors de can López de la Rambla va encoratjar l'afició al llibre fins a recomanar-ne el roboratori si hom no tenia diners per comprar-ne. Un altre orador volia que fossin detinguts els que no comprassin cap llibre. — Home, potser que entre les proposicions de l'un i de l'altre establísim un terme mitjà més enraonat.

Voltant per les llibreries recollírem algunes pretensions exorbitants, exposades seriosament, com la del que pretenia pagar el seu compte el Dia del Llibre, amb el 10 per 100 de rebaixa, és clar, o el que es volia subscriure a unes quantes revistes, també amb el descompte.

També hi ha els compradors que van a la babalà, que un dia d'empenques com aquest, demanen una novel·la com *Els tres mosqueters*, però que no sigui ben bé això, sinó, sap?, etc., o un llibre per a un nen de sis anys, que educui la intel·ligència i a la vegada, no sé si m'entèn, etc., etc.

Com a ornament, la majoria de llibreries s'han limitat al més estricte. La família

López ha estat l'excepció. El pare, encarregant a l'Alarma una decoració molt escenogràfica però molt poc practicable. El fill, muntant a la vorera de la plaça de Catalunya una mena de bar de llibres, coronat amb un fanal amb caricatures: una d'En Russinyol, les altres diu que eren d'En Pla, d'En Sagarra i d'En Soldeuilla.

A dintre, a despatxar, eren més els amateurs que els professionals. Cap al tard, foren vistos darrera el taulell, Melcior Font, Max Aub i Josep Maria de Sagarra venent llibres amb gran entusiasme. Segurament que la presència d'aquest últim i la possibilitat de tenir un exemplar de *Cafè, copa i puro* per 3'60 i amb la signatura de l'autor per torna, ajudà la venda de l'obra.

Un comprador avisà un company seu que anés amb compte, que l'autor era darrera el taulell. Sagarra féu: — És igual; la crítica és lliure. Aquí estic només pel negoci... A l'hora de més atapeïment, una dependenta ens confessà: — Tinc unes ganes de cridar «Foc! Foc!»

A quarts d'onze, la taula del soterrani de la Catalunya feia l'efecte de la liquidació de les ruïnes de Monte-Carlo.

Es llàmia que la cavalcada missional no s'hagués celebrat aquest diumenge. Les llibreries pontífiques hi haurien conegut.

Ho diem perquè un amic nostre trobà anys enrera, a Madrid, un capellà d'Arénillas del Río Pisuerga la gran il·lusió del qual era de no morir sense haver vist la casa Subirana. I com aquest clergue, n'hi deu haver molts més.

Tota la Portaferriera hauria estat ocupada per da ola negra de la reacció, com es deia abans. Ara que a can Subirana no haurien venut tants llibres d'*Els nostres clàssics*...

Segons els llibreters, les obres que s'han venut més són *Les Dictadures*, de Francesc Cambó; *El cercle màgic*, de Puig i Ferrer; *Cartes meridionals*, de Josep Pla; *Cafè, copa i puro*, de J. M. de Sagarra; la traducció catalana de *Don Quixot*; *Les llàgrimes de Sant Llorenç*, de Pere Corominas... en català, en castellà, Pérez Galdós, Baroja, diccionaris i obres tècniques. — I llibres de text, què?

Santa innocència! L'estudiant típic no fa «moros» aprofitant el 10 per 100, sinó que s'embutxa tot l'import dels llibres de text. Quan siguem a l'abril, llavors serà hora de començar a pensar-hi.

A mitja tarda, Domènec de Bellmunt havia esgotat el seu reportatge, *Dos dies a Sant Boi*. En una botiga on era demanat aquest llibre, un dependent comentà: — És comprèn. Si això d'avui durés gaire, tots anirien a Sant Boi.

Un llibre del qual s'haurien venut molts exemplars, és el de *Remarque*. Però malgrat les comandes, els editors de Madrid no en trameteren prou exemplars, i l'edició catalana s'ha endarrerit considerablement, i no per culpa dels editors, diuen.

El que ningú, ni els mateixos socis, podien arribar a sospitar, és que a l'Ateneu celebressin també la Diada del Llibre.

En efecte, hi havia per vendre l'obra del senyor Ojea, *Sintesis de fonètica anglesa, con un curso científico-práctico para con exactitud y rapidez sorprendente aprender a pronunciar correctamente al (sic) leer y hablar el inglés*.

Si hem de treure deduccions de l'estadística, o tothom sap l'anglès o ningú no té ganes d'aprendre'l!

BUCH

Agència exclusiva per a la venda de **MIRADOR**

Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781 BARCELONA

La LLIBRERIA CATALÒNIA

no ha guanyat cap premi dels instaurats per la «Càmera Oficial del Llibre».

A la LLIBRERIA CATALÒNIA

en canvi, li ha otorgat el primer premi el públic, que ha envaït durant tot el dia la llibreria i les parades de llibres instal·lades a la vorera.

La LLIBRERIA CATALÒNIA

va exhaurir, el «Dia del Llibre», les següents edicions:

Les Dictadures . . . . . Francesc Cambó
 Dos dies a Sant Boi . . . . . D. de Bellmunt
 Cafè, copa i puro . . . . . J. M. de Sagarra

i a vendre milers d'exemplars de

Cartes meridionals . . . . . Josep Pla
 Hostes vinguoren... . . . . J. Vallès i Pujals

Encara no us heu subscrit a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES?

I E L T E A T R E

EL TEATRE A MADRID

Una estrena al Reina Victoria

I. Hi ha a Espanya una meravellosa actriu que és, en la seva vida artística, una paradoxa i un miracle: Josefina Díaz de Artigas. Breu i per a entendre'ns: és l'única primera actriu que fa ús en el cartell del nom del seu marit. Aquest Additament dona a la seva evocació escènica un regust casolà i burges, com la pilota a la carn d'olla. Ella se'n vanta i ho té a honor. I el públic ensuma embadalit i bon minyo aquesta oloreta de sopa amb fideus.

Però, conscient de l'imperatíu artístic — pebre de Ceilan — que la seva categoria tan ben guanyada i mantinguda fa gravitar damunt la seva actuació teatral, la senyora Díaz de Artigas — una de les millors ac-

trius de què pot presumir l'escena castellana — sap separar la pilota del pebre. I s'arrisquen, de vegades, ella i el seu marit, a escometre, en el teatre, les ardues aventures per tal de remoure i renovar l'ambient amb aires de fora, fins atrevits i tot.

II. Dues d'aquestes aventures foren les estrenes de *Mari Luz* i de *Liliom*. D'aquesta darrera en servem un regust agredolç, com de mistela agra. Molts creïem, amb aquella santa badoqueria que dona la curiositat intel·lectual, que *Liliom* venia massa tard a Madrid. Resultà, però, naturalment, que venia massa aviat. El públic inicià una sorollosa protesta que fou ofegada per les manifestacions entusiàstiques dels intel·ligents. La batalla fou una caricatura de la famosa d'*Hernani*. Els artistes, malgrat l'ovació que reberen, tingueren de retirar l'obra...

III. D'aleshores ençà, aquella prujiosa pugna, no ha minvat. Somorta i latent és la tragèdia que pesa damunt la parella artística Díaz Artigas - Artigas; la corda fluixa que ells van passant amb el balanç de la simpatia. Aquesta simpatia, però, té per al gran públic, aquell mateix regust casolà i familiar de què parlàvem suara. El públic veu, a tothora, en la actriu Pepeta Díaz de Artigas, a una senyora tal com les que més ho siguin: una *Doña Josefina* com una casa. (Hi ha, potser, una secreta, dolça delectança, en les senyores i senyoretes del públic en constatar com pot arribar-se a ésser gran actriu sense deixar d'ésser senyora de casa seva.)

Per al públic madrileny la senyora Díaz de Artigas ha d'ésser sempre, en escena, una dona com cal, modosa, xamosa, sentimental i tendra. I ha de casar-se, invariablement, amb el senyor Artigas, siguin quines siguin les perpècies escèniques que visquin. (Rau aquí la raó que algunes obres no hagin reeixit com era d'esperar.)

IV. Quan la senyora Artigas, per raó de les veuïtats d'una protagonista un xic arrauxada i arriscada, s'esllavissa una mica, el públic sent a flor de pell l'escarriñança de l'espant i a la boca el mal gust d'un rescaflat. Ella té el seu públic i el seu públic la vol tenir a ella tal com l'ha creada.

V. Fins ara — i penso que definitivament — la gran actriu ha reeixit a no defraudar el seu públic, no perdent, però, tampoc aquella alta consideració que, en l'altre públic, li ha guanyat la seva excel·lència interpretativa. Però, al costat de la seva actuació personal, hi ha el problema de la seva significació i la de la seva campanya dintre el moviment i àdhuc dintre la història del teatre espanyol. Enclou això definitivament el cas estimatiu o l'estimació del cas. És la lluita entre els dos públics entorn de la veritable personalitat d'una actriu que, ella mateixa, lluita entre dues personalitats alhora.

L'adaptació de la comèdia hongaresa que amb el títol *Aréveté*, *Susana* i signada per Tomàs Borràs i Andrés Revezs varen estrenar ahir dimecres al Reina Victoria, en palesar una vegada aquesta excepcional posició de la il·lustre actriu, ens ha suggerit aquestes consideracions.

VI. Perquè la comèdia té a les primeries i àdhuc, i sobre tot, en algunes escenes de la protagonista, una picantor de cèbeta crua, d'api imprudent que va fer temer al públic incondicional. La Díaz de Artigas fent broma i dient atreviments era cosa per a astorar. Però, tot s'arranja bé; l'abrivada taquí-meca que és la protagonista, no deixa d'ésser tal com cal i es casarà amb l'Artigas, una vegada més. El seu públic respira. Tot s'ha salvat.

VII. L'actriu resta triomfant, però amb un xic de melangia. Ella mateixa, no sap ben bé per què, s'ha sentit com doblada. I hom sospitaria, havent-la vist a estones tan aridida i faciosa que se sent com presonera.

VIII. Per acabar d'arrodonir — i tot plegat fa ben xiroi — i per a entendre bé el tarannà d'aquest públic, cal no oblidar que aquest públic, desprecupat preocupadíssim, no ha sabut perdonar al senyor Artigas que en l'obra d'Ibsen *Nora* sortís amb barba. I l'home ho feia per a despistar. Com que allò no podia acabar en casament...

RAFAEL MARQUINA

Madrid, octubre de 1929.

NOVETATS

La filla del Carmesi

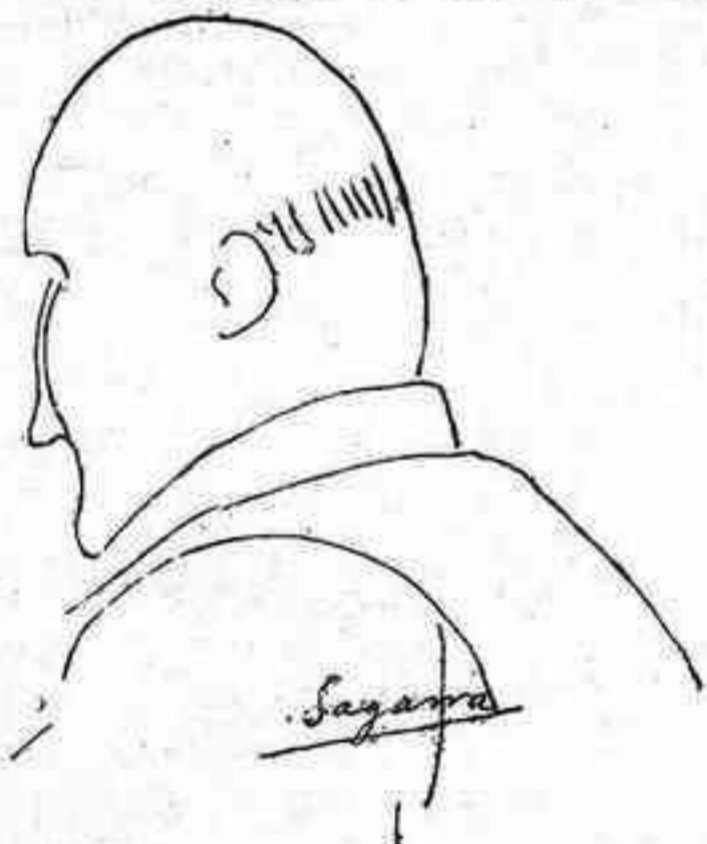
poema en tres actes de Josep M. de Sagarra

Algú va definir una vegada el teatre com l'art més realista. És una teoria que l'èxit del teatre de Sagarra desment a casa nostra. Els majors triomfs de Sagarra han estat aconseguits amb farses o amb drames d'un romanticisme pujat, epilogs, així sí, amb una solució conservadora; a aquesta darrera classificació pertany *La filla del Carmesi*. Cada vegada que, apartant-se d'aquesta fórmula, ha volgut servir al públic la seva desolada concepció de la vida cruenta, sense un excitent ensucrat — *El desig de la carn*, *Judit* — no ha estat acollit amb el favor tributat a altres creacions seves, d'una ideologia menys precisa. Indubtablement, el públic de teatre no vol realitat, sinó una realitat parcial, tendenciosament esquematitzada. I és natural perquè art, abans de tot, és deformació. Els naturalistes fracassaren perquè confongueren l'art amb la fotografia; al cinema li ha caigut molt intel·ligència per a eludir aquest escull, i no l'eludeix pas sempre.

Avui fer teatre poètic amb dignitat és difícil: no obstant, Sagarra ha seguit aquest camí, i hi ha triomfat. És clar que aquest camí no l'ha pas seguit deliberadament: l'instint l'ha servit molt bé, en decantar-lo a especialitzar-s'hi. Si algú a casa nostra s'hi podia llençar, era ell, per la senzillera raó que l'element poemàtic no li falla mai. L'èxit d'alguns drames seus (per exemple, *Dijous Sant*) que escènicament no resistien l'anàlisi, no té pas altra explicació que aquesta: un lirisme càlid, generós, el lirisme terral dels seus primers versos, sigui dit sense menysvalorar el seus poemes posteriors.

El que fallava, doncs, en el teatre de Sagarra era la tècnica. Li mancava per tant un element molt important, posat que la tècnica és l'únic que explica com escriptors mediocre com Sardou, per no esmentar-ne d'anteriors i de més actuals, han arribat a l'èxit: la buidor més absoluta s'hi dissimula. Però amb el temps Sagarra ha anat afinant l'ofici, avui és un autor de moltes taules. Això li permet ara d'especificar simplement sobre el valor del drama, sense refregar-se de l'innebgable encís del seu vers.

Hem dit això per a situar-nos i per a concloure que Sagarra és avui un dels homes més preparats per a consolidar la nostra escena. L'èxit de dissabte, un èxit sorollós, indiscutible, ho corrobora. Al nostre parer, *La filla del Carmesi* assenyalava un dels moments més felïços del teatre de Sagarra. D'una teatralitat admirable. D'un lirisme més cenyit, despullat de la pompa verbal

Autocaricatura de J. M. DE SAGARRA

que de vegades arrossegava el poeta més enllà dels límits de l'escena.

Li ha bastat, en aquesta ocasió, un argument ben simple. Guillem — aquest hereu arrauxat, fatxenda, bona persona sense saber-ho, personatge tan car a Sagarra — s'abruiteix en un celibat voluble: el vi, les batusses de nyeros i cadells, les passavolants, l'amistancada tirànica que aspira a governar la casa... El rampell d'una juguesca el casa amb la noia d'un saltimbanqui, un dia d'embraguesa. La compra per unes unces, com qui es tira: «una dona o altra — pensa Guillem — què més té?», és tan fàcil de desempallegar-se'n! Així és com la Carmesina, una criatura tota àngel, d'una candorositat sorprenent, entra a condir, ben inconscient del seu paper, amb la dissipació del marit i la ira de l'amistancada, promoguda serventa de la filla d'un rodamón. Però la bondat i la innocència de la intrusa acaben per vèncer-ho tot: estoven el cor de Guillem i desarmen el braç de Francisca, delicada, que volia menjar en ella el despit del seu afront, i que es decidirà a cedir lloc, avergonyida per la puresa de Carmesina, que farà de Guillem un home nou, redimit per l'amor.

És una història d'una exemplaritat evangèlica i, alhora, d'una realització escènica molt difícil, per la seva simplicitat mateixa. Perquè la figura de la Carmesina i el seu prestigi fossin admesos, ha calgut un art molt sobri, un llenguatge d'una tendresa infinita. És una de les creacions més reeixides de Sagarra, al volt de la qual ell ha pogut construir un segon acte molt bell, potser el millor del seu teatre.

La filla del Carmesi representa doncs un guany evident. Un guany de tècnica malgrat el tercer acte, d'un moviment escènic una mica arbitrari. I sobretot, un guany d'expressió; cada personatge parla un llenguatge escaïent, que serveix el drama i en subratlla l'intensitat.

L'obra fou acollida amb una ovació entusiasta. Sagarra fou reclamat a escena a l'acabament de cada acte i després d'un càlid parlament del tercer. Convidat a parlar, va anunciar que el sentiment de la responsabilitat animarà, ara més que mai, les seves provatures escèniques. És un compromís que obliga Sagarra a l'esforç, que el nostre teatre espera d'ell.

JOAN MINGUEZ

TEATRE NOU

Peter's Bar

drama en tres actes de Ramon Vinyes

Ramon Vinyes té, als nostres ulls, una simpàtica qualitat: és la passió, l'entusiasme, l'aire de lluita que encomana a la seva activitat teatral. Tant en les conferències com en els entrevius, com a tot arreu on la seva opinió pot manifestar-se públicament, en Vinyes es produeix amb un to de combat, amb una ànsia proselitista, de fer escola, que contrasta amb l'actitud de discreció i de prudència que generalment adop-

RAMON VINYES, autor de «Peter's Bar»

ten els nostres autors. Defensa la seva obra i les seves teories teatrals amb una empena i una fe gairebé apostòlica. En Vinyes ha aconseguit armar un cert rebombori entre els medis literaris, i això és una cosa que sempre està bé... sobretot si es té al darrera una obra feta que doni crèdit i prestigi a tot l'enrenou que s'ha mogut.

Si algú us conta l'assumpte de *Peter's Bar*, sigui el mateix autor en un entreviu, sigui un periodista en la seva crítica, trobareu que el relat que us fan conté una elevada qualitat literària, que comporta una saludable audàcia i una boníssima intenció. Això vol dir, entre altres coses, que el pensament de l'autor anava ben encarrilat i que us trobareu davant d'una obra no gens vulgar. No obstant, resulta que totes aquestes esperances s'esvaeixen un cop heu vist i sentit els tres actes del drama.

Peter's Bar és una bella pensada literària servida per un mal dramaturg. En Vinyes ha cregut, potser, que la grandesa del tema que tractava era prou forta perquè li permetés negligir tot el que podriem dir-ne arquitectura teatral; que la força del drama era tan gran que no calia fer concessions de cap mena per tal que l'obra arribés d'una manera digerible i normal fins a l'espectador.

Doncs bé; resulta que En Vinyes s'ha equivocat. *Peter's Bar* és una sonsònia total, sense concessions. Pesa com un plom i sotmet a una dura prova la resistència del públic. Tots aquells bells somnis que l'autor s'havia fet de crear un ambient, d'encomanar un alè de poesia al seu aiguafort, s'esfondren davant la llum crua de la bateria. La bona voluntat dels actors i del públic no pot superar la trista realitat d'aquells parlaments inacabables, aquell retorn constant al mateix tema, aquella poca habilitat en moure les figures i crear situacions d'un real interès.

No n'hi ha prou amb tenir una bona pensada. Cal saber-la cuinar, guarnir i presentar-la d'una manera atractiva.

En diverses ocasions En Vinyes ha parlat de la manera com ell entén el llenguatge teatral. Sembla que està molt segur d'haver trobat una bona recepta. Evidentment, tant *Qui no és amb mi...* com *Peter's Bar* responen a una mateixa concepció de llenguatge escènic: una mena d'inflament retòric i transcendental que fa un so buit a les orelles. Els personatges de *Peter's Bar* tan aviat parlen com acadèmics de la llengua, com descendeixen a expressions d'un realisme macle, del pitjor gust. Citarem, per exemple, una frase que l'autor posa en boca del seu protagonista: Mireu-lo, tremola com una loca exarrancada! I encara una altra, que diu un mariner, referint-se a Alba, la verge del bar: Ha caigut com un codony podrit... Xap!

Les obres que, com *Peter's Bar*, manquen d'acció, s'han d'aguantar gràcies a un diàleg de la més alta qualitat literària. Entre tot el que diuen els personatges d'En Vinyes és realment difícil de trobar-hi alguna idea o imatge que tingui gràcia i suggestió. I no parlem ja de cercar-hi alguna marca sensible i intel·ligent. Parlen, parlen, diuen coses i més coses, sense moure's d'un to de grisor enfarfegada. Ens passem tot el primer acte sentint a dir que Alba, la filla de Peter, és verge; tot el segon, sentint a dir que ja no n'és de verge; tot el tercer, escoltant les repeticions del que s'ha dit en els actes anteriors, convenientment combinades per servir a la nova situació. Breu: la prosa d'En Vinyes no té la brillantor ni la volada lírica suficients per a ésser un bon llenguatge poètic, ni la vivesa i frescor necessàries per fer un bon diàleg natural. Es queda en un entremig fals i encartonat que, ja ho hem dit: fa mal a les orelles.

Algú ens dirà, potser, que contemtem amb massa duresa aquests intents de renovació de la nostra escena; que demostrem una certa ignorància i incomprensió per als esforços d'alguns autors en pro del teatre selecte.

A aquesta possible objecccio podem contestar que el fet d'escriure una obra selecta

no obliga forçosament a que aquesta obra tingui d'ésser una llaua. Alguns dels nostres autors sembla que s'han entestat a demostrar el contrari. És molt fàcil d'escriure una tabarra transcendental i dir a tots els que no els agrada que són uns ases. En canvi, és bastant més difícil de fer una comèdieta clara i intel·ligent. No n'hi ha prou amb dir-se renovador; cal demostrar-ho. Tampoc és gens recomanable de despreciar tot el que fan els altres quan l'obra pròpia és inferior a aquesta que encara fan els altres... Per escriure drames transcendental cal ésser un autor genial. Si no, val més posar-se entre els del rengle i... callar.

Peter's Bar tingué una bona interpretació. Enric Borràs arribà a encomanar una certa grandesa a alguns passatges de l'obra. En canvi, estigué deplorable en el final del segon acte, amb aquell truc dels cops de cap a terra. Un actor de les condicions d'En Borràs no ha d'apellar a aquests efectes de galeria. La seva honestat artística se'n ressent de mala manera.

El millor de tots, pel nostre gust, fou l'Enric Lluelles. Molt ben compost el tipus que interpretà el senyor Villagómez. Igualment d'alabar el treball de la senyora Enriqueta Torres.

L'escena molt ben cuidada i ben resolta els efectes de moviment i de color. Molt elogioble el decorat de l'escenògraf senyor Fernandez, sobretot per la intenció.

I, finalment, una felicitació sincera a l'empresa del Nou per la bona voluntat i l'encert amb què presentà l'obra.

JOSEP MARIA PLANES

TEATRE TALIA

Les indecises, d'Enric Lluelles

És una mica difícil donar-ne una impressió. A l'obra darrera d'En Lluelles hi ha una barreja evident de la idea, del conflicte humà i la literatura conceptuosa del diàleg, amb avantatge per a la literatura i amb desavantatge per a la claredat de l'obra. Fa l'efecte que les perspectives de la comèdia són trabucades. Primer el diàleg, després la teoria, i al fons l'acció de l'obra. Com si ho veiéssiu tot d'escorç.

La «Indecisa» és una senyoreta que es llança als braços del primer passavolant, empena per una fatalitat. Sembla — així ho diu un actor que fa de metge — que es tracta d'un cas clínic. D'aquest és deriva una tesi, en virtut de la qual hom s'inclina a perdonar, no pas gaire clara.

ENRIC LLUELLES

Obra pensada i escrita amb una bona fe absoluta. Potser amb massa. En una obra, de vegades, la bona fe o la sinceritat fa enfocar equivocadament els conflictes que poden derivar-se d'una teoria o d'una idea, i privar de reeixir.

L'autor s'ha entregat a l'obra, empès, diríem, per la mateixa força que ha lliurat la «Indecisa» a aquell personatge, que no surt a la comèdia.

Hi ha autors que miren el teatre a través de la guixeta. Altres s'hi posen d'esquena i contempen les estrelles. En Lluelles és d'aquests.

Home d'inquietuds que probablement encara no han madurat. I un gran desig, digna d'elogi, de fugir, d'emancipar-se del casolanisme paíral.

L'actor Giménez no va encertar. Igualment que en *L'Amie de Paris*, accentuava excessivament la nota tràgica, quan el seu tipus era d'home concentrat. Al segon acte pegava cops de puny a la taula. Els altres molt bé. Treballaven amb ganes evidents d'agradar.

JAUME PASSARELL

MUSIC-HALL

PEPE MEDINA I POUSSINET

De l'evolució de l'antic café concert vers el music-hall, han escapat, restant el que eren i conservant llur característica, els anomenats «humoristes». El gust del públic haurà pogut canviar, però ells intenten divertir-lo encara amb els mateixos procediments — cuplets, paròdies, etc. — de vint anys enrera. N'he vist, aquests dies, dos: Pepe Medina al Principal Palace i Poussinet al Circ Barcelonès. El primer, com a novetat, féu la imitació de diferents conferenciant; el segon explicà una sèrie de contes drolàtics més vells que l'amar a peu i repti, amb música, les poca-soltes de tota la seva vida.

Per què els diuen humoristes? L'humor entranya certa finesa, cert «esprit», que no lliga gens amb l'extremada vulgaritat i total absència de fantasia que distingeix a aqueixos bons senyors. Suposa sempre una elegància en les paraules i els gestos i una agilitat de pensament que no constitueixen pas llur patrimoni. A més a més, en l'humorisme hi ha d'ordinari un fons de pietat, amarg, que no trobariem segurament en les bajanades amb què Pepe Medina o Poussinet pretenen fer-nos riure. Són humoristes, per exemple, Charlot i Joe Jackson.

Malgrat llur denominador comú, el treball de Pepe Medina i el de Poussinet semblen, en aparència, diferents. El de Pepe Medina, home d'excel·lents habilitats, és d'actor còmic; el de Poussinet vol ésser de clown. No hi fa res! Un i altre manquen de qualitat. És un treball bast, polsós. Pepe Medina resulta un comediant de sarsuela, al qual la comicitat d'un Clarel deixaria molt endarrera, i Poussinet, en lloc de mostrar-se un gran infant, es diria que va ofegar-se amb la seva suficiència.

Jo admire la traça de Pepe Medina en imitar l'actor Valeriano León. Admiro, també, la facilitat de Poussinet en pronunciar no sé quantes dotzenes de paraules per minut. Però confesso que no em diverteixen, ni m'interessen. No aporten el lirisme i la sensibilitat, la il·lusió i el refinament, de què es nodreix i és ric el music-hall d'avui.

T.

ENTREACTES

Els aparadors de les botigues de Barcelona van plens d'uns cartells anunciant un circ de feres a la Diagonal, amb uns quants centenars d'animals i un miler de servidors de totes les races del món. La descripció hi és completa, i naturalment, per no mancar-hi res, hi està especificat i tot el preu de l'entrada dels possibles espectadors. I aleshores, amb la sorpresa natural trobeu que diu: Els menors de deu anys i els mutilats de la guerra, a meitat de preu.

O bé el senyor Gleich, propietari del circ, està malament d'història i no es recorda que En Dato fou el campió de la política de la neutralitat, o bé l'alkusiu deu anar pels supervivents de la guerra d'Àfrica que fan de guarda-passeigs, als quals fins ara només deixaven exhibir-se per les processons de Corpus. Si és així, sempre podran dir que amb el temps se'ls van reconeixent uns certs drets. Ara, a més a més, podran anar a admirar els lleons i tigres del camp d'En Galvany a meitat de preu.

***

Pel que es veu, s'ha establert una competència entre alguns crítics teatrals barcelonins, a veure quin fa més «gaffes».

En la crítica de l'obra *Peter's bar* que publicava *El Diluvio*, s'anomena sempre *Peter's* el protagonista de l'obra.

Aquest senyor no s'ha informat encara que fins els que no posseïen l'anglès saben que un nom seguit d'apòstrof i s és una forma de genitiu, que diuen els gramàtics, i que, per tant, *Peter's bar* vol dir el bar de Peter.

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

GRAN SASTRERIA LAIETANA LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA
Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de . . . 18 a 116

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

CINEMA I DISCOS

DE LES NOSTRES SESSIONS

Una xicoteta a cada port

Estrenada com a film de complement, la temporada passada, el film de Howard Hawks *Una xicoteta a cada port*, passà per aquí quasi completament desapercbut, malgrat ésser incontestablement un dels films més reeixits d'entre els vistos darrerament. Creiem doncs indicadíssima la seva inser-

La interpretació, de primer ordre. Victor Mc Laglen crea—i no exagerem—un tipus netament definit que s'imposa amb la força de les coses viscudes. La seva corpulència física, el seu cop de puny solemne i magnànim, imposen l'admiraçió, mentre la nostra simpatia és guanyada a l'espectacle

«Una xicoteta a cada port». — La protagonista, Louise Brooks

ció en el programa de la vinent sessió que organitzem pel dia 24 del corrent, amb la seguretat de servir a un bon nombre de cinòfils que no tingueren la sort de veure'l i amb la confiança també que els que ja l'han vist no tindran gens d'inconvenient a tornar-lo a veure, ans al contrari.

En el moment actual de la història del cinema, a l'alba del desenvolupament exorbitant del film sonor, el film de Howard Hawks representa una excel·lent *mise-en-scène* del valor expressiu, plàstic i dinàmic del film silent. Amb una tècnica segura i personal, H. Hawks ha realitzat un film saborós, dens i d'una ponderació i finesa admirables.

Admirem tot seguit que aquesta tècnica defuig tot virtuosisme, es vol no precisament humil, però sí subordinada a l'ideal poètic, tot ella orientada vers l'expressió, creant una successió d'escenes, de motius visuals d'una seducció irresistible. Com escrivía Maurois, aquelles escenes resten llarg temps presents al nostre esperit, prova palesa de llur prudent composició.

Sentit absolut i sa dels valors fotogràfics, subtil valoració dels decorats insertats amb perfecta harmonia en el curs del film, utilització dels personatges d'una habilitat extraordinària que sap treure'n el màxim rendiment.

El talent de Howard Hawks s'afirma sobretot per la seva factura sintètica. És precís, però dens; tot just us ha presentat un personatge ja el compreneu, talment com si el coneguéssiu de temps. No insisteix mai, marca els valors justos, economitza les imatges, no dispersa l'atenció, concentra sempre. Aquí escua més que enloc de repetir allò que un film no val per les imatges que ens proposa, sinó pel que aquestes suposen.

El motiu, ple de detalls pintorescos, dens de psicologia, roda entorn de l'amistat. La dona hi és present per estroncar aquella amistat, però no aconseguix sinó aferrar-la més. Un film dedicat no al desig, sinó a la simpatia, que sap a vegades ésser més forta que aquell.

Impossible d'assenyalar cap falta de gust, cap satisfacció plebea; el film es manté sempre sadollat de poesia, en una tessitura noble i sana completament satisfactòria.

de tanta bonhomia, candorositat i noblesa. Un puny de ferro i un cor d'or, com deia el títol un punt ridícul amb què el film fou presentat al cinema de les Ursulines de París.

El treball de Louise Brooks és impecable, d'una economia de gestos colpidora a tot ésser-ho. Admirable comprensió de la dona racialment política i cínica, exercint la seva penetrant seducció damunt l'espe-

Victor Mac Leaglen i Maria Casajuanca en «Una xicoteta a cada port»

rit desarmat, totalment antagònic, no coneixent per a res la política eròtica i sí només la simpatia generosa i gratuïta, de Victor Mc Laglen.

Una xicoteta a cada port, de Howard Hawks, és un film clàssic. J. PALAU

AL TÍVOLI

La presentació del film sonor

Es per un simple sentit de classificació i de rutina que publiquem aquest article en la secció de cinema. El film sonor és una cosa tan diferent del cinema tal com fins ara l'havíem acceptat, que valdria la pena, i crec que els diaris es decidiran a fer-ho, d'obrir-li un rubricat especial i independent. *Fox Movietone Follies*, per exemple, ofereix molta més suggestió a un crític de music-hall que no pas a un de cinema. Allò que en diem el setè art desapareix aquí gairebé en absolut per donar pas a una cosa nova i original, que en podríem dir el vuitè art o el que us en sembli.

Es tracta d'una revista cinematografiada. Una intriga insignificant per donar lloc a la presentació d'una sèrie de quadros de revista. L'acció, naturalment (recordi's el que deiem en l'article del número anterior) transcorre en un escenari de music-hall. Tot l'interès de la cosa està en que arribeu a perdre la noció que esteu en un cinema; us heu de fer l'efecte que presencieu una revista, superant en tot el possible l'handicap de la manca del color i del relleu.

Hi ha alguns moments en què arribeu a tenir exactament la sensació que es proposen donar-vos els autors de l'espectacle. La revista, com a tal (noti's que ja no parlem de cinema) està molt bé i s'imposa més que per la presentació, per la interpretació. Hi ha un número, el *Breakaway*, que és un en-cert formidable de gràcia i de moviment. La música és esplèndida—ens sembla que no trigará gaire a fer-se popular a Barcelona—i està servida amb una coreografia plena d'agilitat i d'enginy. A remarcar, també un blues deliciós, el *My baby*.

Tot això, si més no, contribueix a donar-nos una idea bastant exacta del que deuen ésser les revistes del Broadway, i de passada ens dona una idea, bastant exacta també, de fins a quin punt són dolents i antiquades les revistes que se'ns serveixen al Paral·lel.

A remarcar, encara, l'explèndid treball d'un actor còmic, el negre Stepin Fetchit, que era un cirabotes dels estudis de la Fox, i que en aquesta pel·lícula es va revelar com un artista de primer ordre.

De totes maneres, aquesta revista cinematogràfica no és res més que una servil adaptació de les revistes teatrals. A nosaltres ens fa l'efecte que és possible de crear una autèntica revista cinematogràfica, que no tingui res a veure amb els espectacles de music-hall. El cinema es presta enormement a interpretar com ningú, en efectes plàstics, tot l'alegria i el moviment de la música de jazz. En *Fox Movietone Follies* hi hem trobat ja alguns intents d'aquest ordre. Ens referim a aquelles escenes fotogràfiques fetes a base de les cames de les *girls*, a la polifonia d'imatges que acompanya les cançons del negre i la seva orquestra.

Fins aquí, hem estat en pla d'elogis. Ara cal dir, també, les falles que hem trobat en *Fox Movietone Follies*. I que no són pocs!

L'espectacle només resulta entretingut en els moments que representa, tal qual, un número de revista. Tot el demés, que és la major part del film, és una cosa monòtona i pesada. Tota aquella sèrie de diàlegs en anglès es fan insuportables.

En fi: *Fox Movietone Follies* és bastant més entretingut que la pel·lícula de Chevalier. Sobretot, està millor de fotografia i d'interpretació. L'avantatge sobre *La cançó de París* està, però, en que aquest film de la Fox s'apropa més al veritable cinema sonor i prescindeix d'una sèrie de prejudicis i de preocupacions que perjudicaven aquella pel·lícula, a força de voler-li donar un aire normal.—J. M. P.

La pròxima sessió MIRADOR

Com anunciàvem la setmana passada, dijous, dia 24 del corrent, al Cinema Rialto, tindrà lloc la primera sessió de cinema MIRADOR d'aquesta temporada. Hi seran projectats un film d'avantguerra, «Una xicoteta a cada port» i «Le chien andalou», el film de Salvador Dalí i Lluís Buñuel. En el número vinent publicarem detalls.

PANORAMA DISCOS

ALS EDITORS

Douglas Fairbanks s'explica

L'home que ha inventat *El lladre de Bagdad*, *El Pirata Negre* i tantes altres delícies novelles, diu:

El moviment perpetu entenc que és el principi fonamental del cinema. Quan era actor de teatre, tenia la impressió que el drama era quelcom d'inert i que el gènere tenia necessitat d'un renovament

DOUGLAS FAIRBANKS

que li vindria d'una injecció de vida trepidant. Després de molt de temps d'obscur treball, vaig arribar a persuadir Mr. Brady, director de produccions teatrals, que l'escena es moria d'estancament. Calia electrizar-la.

Mr. Brady, empresari genial, podia dar-me la raó més tard quan veia l'entusiàstica acollida que el públic dispensava a la peça *The Plot*, on jo feia no pocs bots, saltava d'una alçaria de sis metres com una bomba en mig d'una multitud.

Resultat: Mr. Brady féu de mi una «vedette».

L'atletisme fa part integrant i essencial de la meua vida. Em costa tant de caminar quan tinc la possibilitat de córrer! M'és molt difícil de penetrar en una habitació o baixar una escala d'una manera ortodoxa. Acostumo a pujar les escales saltant els graons de tres en tres si no més, i les baixo lliscant com una criatura per damunt de les baranes.

He nascut sota el signe del salt i per això salto, boto i corro quan vaig de casa al studio.

Aquesta energia, aquest «nervi» que alludia ara mateix, aquesta divina activitat i agilitat, aquesta «voluntat de puixança», em permeten resumir-me a mi mateix el rol que m'he atribuït de trobador d'històries animades.

A fe meua, jo sóc una mena de joglar, d'inventor de balades a la manera del segle XX, un camarada bon vivent, un foc follet, un ésser d'argent viu que en menys de trenta segons pot fer la volta al món i invitar el públic a seguir-me al país meravellós de l'aventura i de la fantasia, on el Temps no és sinó il·lusió i on l'Espai no existeix.

Títols

El que passa amb els títols dels films és d'allò més xocant. Sembla que el més natural i lògic fóra que un film portés sempre arreu el mateix títol, el títol d'origen; el que els que l'han fet i el venen han considerat just. Doncs ja sabem que les coses no passen així, sinó que la majoria de films tenen a cada país un títol distint, cosa que dificulta extraordinàriament l'ur identificació. Encara que ja quasi tothom ha tingut ocasió de remarcar-la, delatem aquesta arbitrarietat que atempta al respecte que es deu a l'obra d'art i representa una presa de pel al públic.

Hem sentit com a excusa a aquesta conducta que cal adaptar els títols a la psicologia peculiar de cada país. No direm que en alguns casos aquesta política amb miras al negoci, no sigui una certa justificació, però unes excepcions no justifiquen la regla, més que més quan el canvi és quasi sempre barroer i el títol inadequat, falsejant àdhuc l'orientació ideològica del film.

Barroers: En una sola temporada llegim: *Flor de capricho*, *Flor de cabaret*, *Flor del desierto*. Cap d'aquests films no parlava de flors en el rètol original. És que els senyors encarregats d'aquesta tasca es creuen que tots els que anem al cinema ens delectem llegint Lluís de Val o Pérez Escrich?

L'altre dia poguérem veure un film anunciat: *Señoras, échense algo encima!* Encara ara no sabem per què porta aquest títol maliciós. El film, dit sigui de passada, era excel·lent, però el títol era per apartar-ne la curiositat de bona part del públic que té la suficient cultura per no voler deixar-se sorprendre per un sàinet vodvillesc de per riure.

No volem fer aquí una llista de títols canviats, tot i tenir la seguretat que fóra una cosa ben pintoresca. En tenim prou amb fer constar la nostra protesta contra aquest costum arbitrari.

La matèria del disc.— Com gairebé tothom sap, els discos són fets, almenys en la part exterior per alguns, en altres tota la seva espessor, de goma laca més o menys pura. No se'ns podrien donar alguns enregistraments més delicats, més tènues que els altres, sobre la matèria més perfecta, encara que fos sensiblement més cara? Per un tiratge limitat, per subscripció, amb matèria de luxe. Coneixem alguns enregistraments de piano molt remarcables, de Wilhelm Kempf, que esdevindrien veritables obres mestres.

Discos de jazz.— Cada any, de la gran multitud d'aïres de dansa llançats pels principals jazz-bands, alguns trossos arriben a ésser èxits de debò. En menys d'un mes dins el món sencer, són cantats, executats, de vegades assassinats, pels instruments més variats. Però succeeix alguna vegada que el discòfil els reclama en va al seu subministrador habitual, que li respon impertiniblement: «No, senyor, encara no és enregistrat!» Els editors podrien demanar a llur Comitè d'enregistrament de tenir-los una mica al corrent dels aïres a la moda. Això els permetria o bé d'enregistrar a temps aquests aïres d'èxit, o bé de fer sobre els repertoris estrangers una selecció més judiciosa.

Obres completes en àlbums.— Nosaltres veïem amb plaer els editors que generalitzen el costum d'oferir un àlbum de cada simfonia, òpera, concert, quartet, etc... complet. Així i tot les cobertes d'alguns àlbums no porten el retallat circular que permet la lectura de l'etiqueta dels discos que conté. Hauríem d'insistir encara perquè aquestes etiquetes siguin acompanyades d'un text traduït donant indicació precisa de cada cara. A propòsit d'això, insistim també perquè les etiquetes de tots els discos siguin traduïdes.

Per fi, per tots els trossos de cant estranger, almenys pels continguts igualment en àlbum, l'etiqueta podria portar el text original i la traducció juxta lineal.

Discos per a infants.— Existeix una sèrie d'una cinquantena de discos per a infants presentats en àlbums de quatre discos, essent acompanyat cada àlbum d'una sèrie de vuit imatges amb el text de cada cara imprès a l'altra fulla. Desgraciadament aquests àlbums, anomenats *Little Tots*, no contenen més que discos anglesos. Un dels nostres editors es decidiria a fer una sèrie semblant de discos per a infants en la nostra llengua?

SERGE DU NIZA

DISCOS Broadcast

El major stock

Preus únics a 5 i 6'50 pessetes

CASA ALEMANY

Via Laietana, 39 - Tel. 12756 - BARCELONA

— Doneu-li un cataplasma.
— No pot ser, doctor, vomita tot el que pren.

(Fantoche, Mèxic.)

— Au, a can taps! Una altra conferència sobre la cria del be!

(Passing Show.)

NO són culpables! Foren les

LLAMAS DE JUVENTUD

que els impulsaren!

AVUI

vegi vostè aquesta Selecció Gran Luxor Verdager (fora de programa) al

KURSAAL i CATALUNYA

BILLIE DOVE — LARRY KENT — LOWELL SHERMANN

Banyeres Cardona. Vergara, 1

DE LES ARTS

COMENTARIS DE L'EXPOSICIÓ

Deu nos en guard d'un ja està fet

XI

Davant del restaurant *Ambassadeurs* hi ha un dels sortidors més màgics, més espectaculars i més divertits que el nostre genial *ingegner* Carles Buigues ha realitzat. Si fos un brillant cronista, segurament que, davant d'aquest sortidor, se m'acudirien imatges avinentes d'alguna nit, entre les «mil i una» o bé quatre gotes de mitologia més o

en arregar. La recomanació que vaig fer, dijous passat, referent a la manera com els suecs exhibien llurs objectes, és, en aquest cas, oportuna: entrem en el pavelló per a veure els productes de la casa Rocalla i quan som dintre els trobem exhibits d'una manera que fan nosa al luxós decorativisme; sembla com si aquells exemplars de la casa, col·locats per terra, han de servir, d'a-

En l'interior trobarem el Sant Jordi d'En Llimona, el qual era exhibit, abans, a ple aire i moltes coses interessants exposades. Entre les maquetes d'edificis en projecte de la nostra Diputació, cal assenyalar d'una manera distingida, la de la Casa Provincial de Maternitat de la barriada de Les Corts, projecte de l'arquitecte J. Goday. Encara que la nostra intenció no siga comentar els objectes exhibits, val la pena de remarcar una tela admirablement brodada i rotulada «Cataluña gloria española». Per a comprendre l'elevat simbolisme de la seva composició cal llegir el lletrero que diu: «En el floriente suelo español levántase el monumento cuya base simboliza España; descansa en tan sólido sostén la región catalana sus cuatro provincias; apoyándose en la Nación está la Monarquía sosteniendo la abundancia de riqueza española y acompañada del león simbólico de la fuerza y nobleza de la raza hispana.

La Seo leridana y su campaña cuna de la idea.»

Segons diuen, l'autora d'aquesta preciositat, senyora Dolors Abadal, Vda. de Sirvent, va estar trenta quatre anys per brodar-la; no se li pot negar, doncs, la recompensa a la santa perseverança.

Els magatzems «Jorba» han tingut la pensada d'edificar una torre amb les lletres del seu nom. Per a servir de reclam en una Exposició, això és una pensada com una altra factible d'interpretar-se amb certa novetat, però malauradament, han fracassat en la realització de la pensada.

***

Reproduïm, avui, l'admirable Palau de la nostra Ciutat, perquè en el dia que vàrem parlar-ne no estava terminat. Ara, hem entrat per a conèixer el seu interior i n'hem sortit entusiasmats. La nostra emoció ha estat profunda al contemplar les diverses edicions medievals del famós «Consulat de Mar».

Esser en aquell temps. Quin somni benaurat!...

MÀRUS GIFREDA

EXPOSICIÓ INAUGURAL A LA SALA PARÉS

La temporada passada — en aquesta prestigiosa galeria d'art — va cloure's amb una exposició col·lectiva dels artistes de la casa, la qual fou, en el seu temps, comentada en aquestes pàgines. Però com que el moment en què fou exhibida no era prou avinent, el propietari de la sala ha cregut — amb molt d'encert — repetir-la com a inauguració de la temporada. La repetició no ha estat, però, amb totes les mateixes obres. De Domingo, Mallol, Mompou i Sisquella hi ha una nova tela amb les característiques essencials de cada artista.

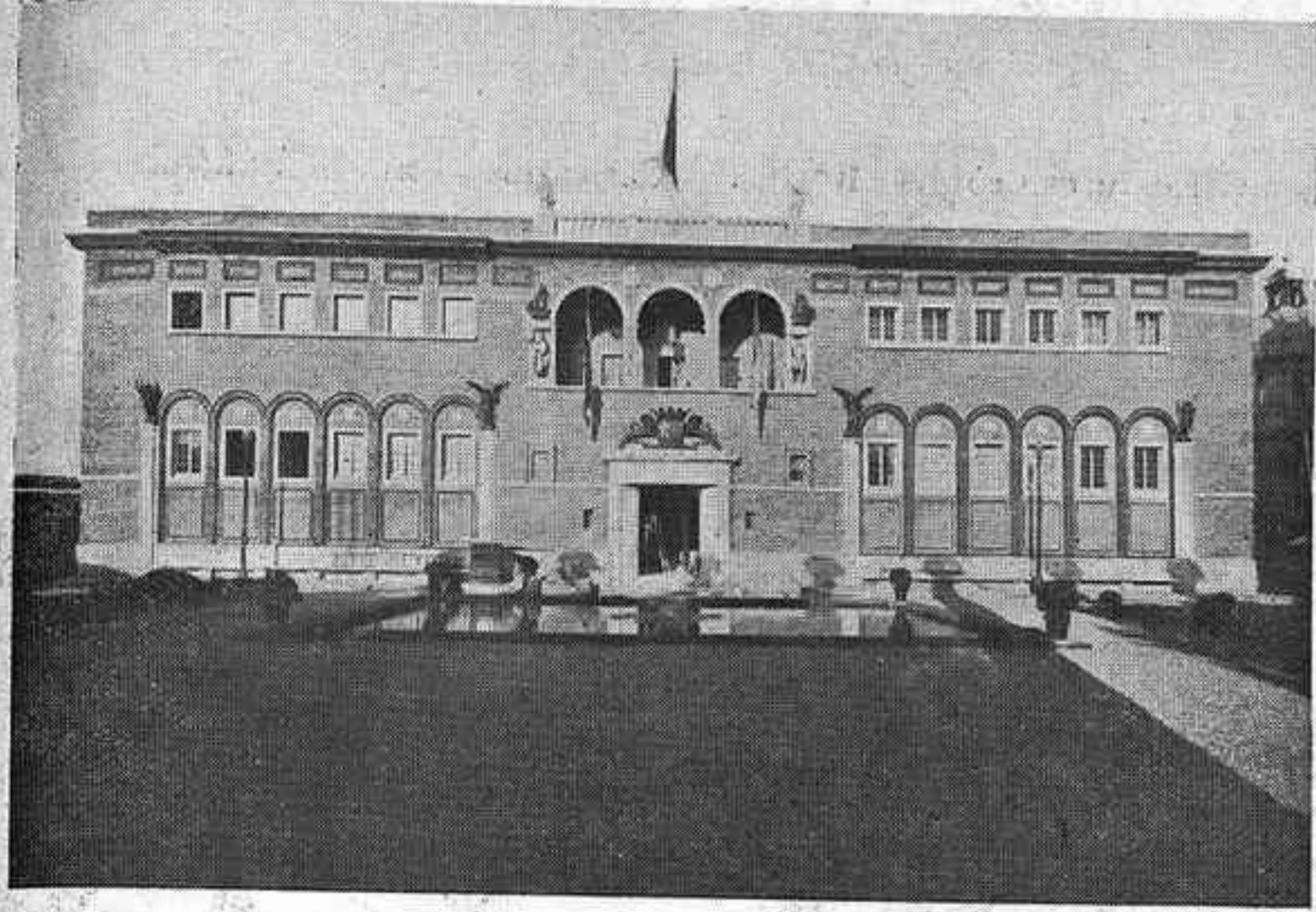
Ens plau tornar a insistir sobre la importància d'aquesta exposició i recomanem, altra vegada, als nostres lectors que la visitin, tant si ja l'han vista com no, car és poc freqüent, dintre el nostre panorama artístic, trobar en una mateixa sala un acoblament seleccionat d'un dels sectors més valuosos de la pintura catalana contemporània.

L'escultor Ernest Maragall presenta una nova escultura, per la qual veiem que continua ascendint en l'ofici. Per un escultor tan jove com Maragall, aquesta obra és un resultat que demostra les possibilitats prometedores de l'artista. I això és un fet que cal subratllar amb entusiasme, perquè, ara que som en l'època de les urbanitzacions, els bons escultors ens fan molta falta. Millor dit, d'escultors de veritable solvència artística ja en tenim, el que evidentment manca és el criteri seleccionador que destrui el gra de la palla, i que ens alliberés, per tant, de les insulses escultures que ja han sortit... i de les que sortiran.

M. G.

Si algun benaventurat ciutadà, d'aquesta felicitat Barcelona s'arribà a fer alguna il·lusió sobre l'eficàcia que hagués pogut tenir la protesta que alçà entre totes aquelles persones de solvència i de responsabilitat i d'un reconegut amor a les nostres coses, la presentació al públic del desgraciadíssim primer projecte del trasllat del cor de la nostra Seu, haurà vist, malauradament, com anava equivocat de mig a mig; com davant de la fúria liturgista, endegadora, restauradora i redreçadora no hi ha arguments ni sentiments que hi valguin. Haurà estat sorprès amb la descarada i provocativa nota inserida a la premsa ja fa uns quants dies, en la qual es donava compte de l'exhibició a la li-

No podem comprendre de cap manera tampoc que essent com és l'Església l'entitat espiritual que té més facultats i possibilitats i que per la seva mateixa naturalesa és la que més hauria d'atendre a la conservació de totes aquelles coses que formen el cos de la tradició i la vida dels homes, les quals amb subtilíssim tacte en moltíssimes ocasions ha sabut, no tan sols no destruir, sinó incorporar amb amorosíssima sollicitud al si d'ella mateixa, amb tot i que de vegades ha obrat d'aquesta forma en coses que han estat força difícils de justificar — parlarem de les horroroses imatges que es veuen per tot arreu i de la cavalcada del Congrés missional? — es trobi avui representada pel nos-

Pavelló de la Ciutat de Barcelona

menys sentimentals. Perdoneu, doncs, que no arribi a l'altura de les circumstàncies i sols transcriu, en nom de tots els barcelonins, el nostre agrament al senyor Buigues per la seva meravellosa aportació dels jocs d'aigua i felicitat als amics Ventalló i Regasol per haver organitzat el merescut homenatge, de divendres passat, a l'eminent *ingegner*.

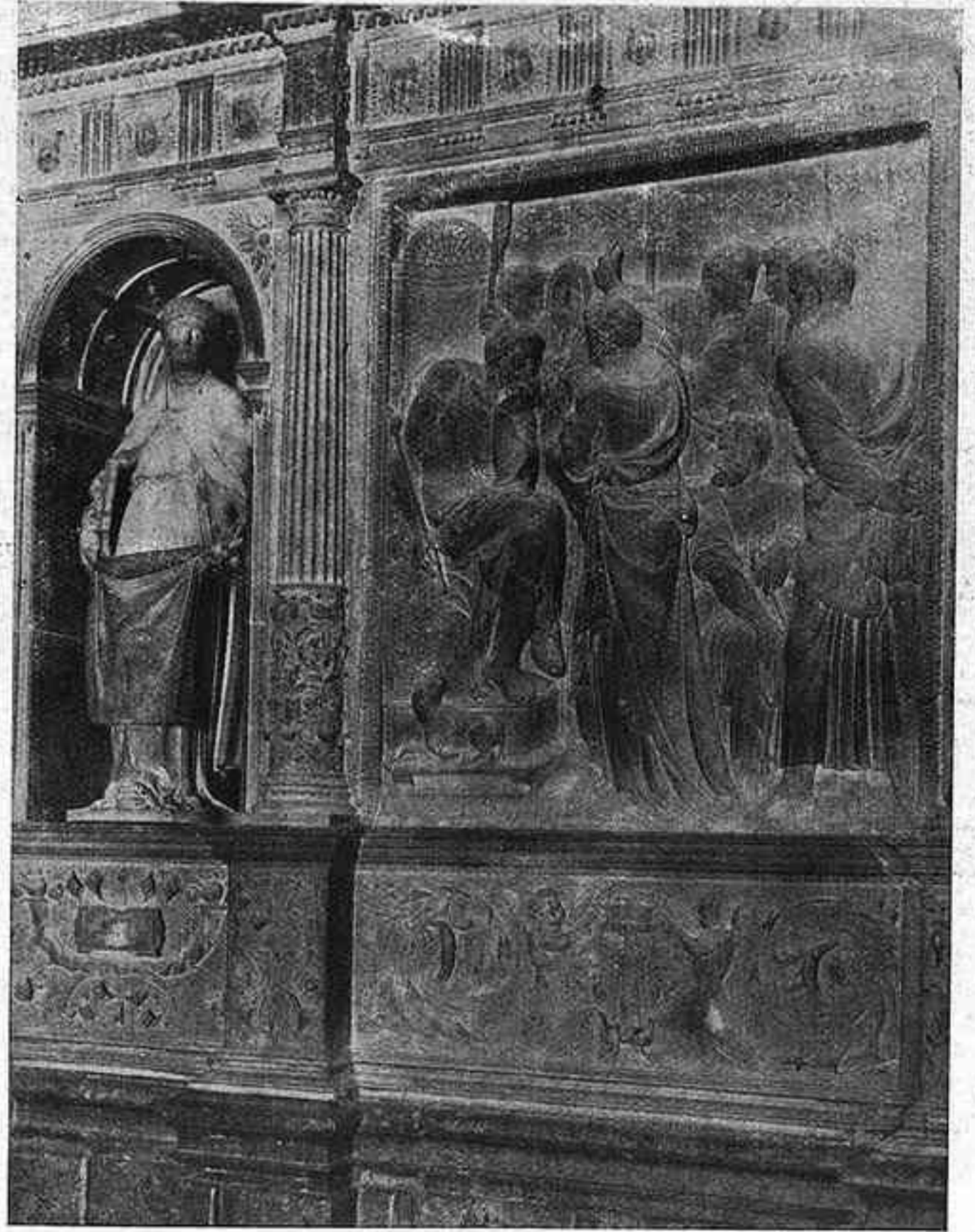
Continuant la nostra ruta començarem, avui, pel pavelló de la casa «Rocalla». D'aquesta construcció, la única cosa, vertaderament lamentable és l'escultura aqüest i alçada de dalt de tot de la torre. Tot el restant es pot catalogar en la secció més o menys encertada del «decorativisme» modern iniciat en l'any 1925. En l'interior, aquest decorativisme és massa acusat i per tant comença a

quí uns dies, per terminar la construcció de l'edifici.

El pavelló de la casa «Asland» és un encert. La forma triangulada de la torre, no és pas arbitrària, sinó que respon a la màxima visualitat de les dues cares — on s'inscriuen les lletres del nom de la casa — orientades, convenientment, a les dues visuals de l'avinguda. Cap al tard, quan aquesta torre està il·luminada és, encara, més agradable i de bona originalitat. En la part inferior una sala de planta poligonal amb grans obertures. Les característiques plàstiques del ciment armat han estat convenientment acusades en aquest pavelló. En el seu interior fa bo d'estar-hi, sense que enyoreu la manca dels motius ornamentals. L'enhonorabona, doncs, a la casa «Asland» i al senyor Conforto, projectista de l'obra.

Un dels llocs més avinentes per a disfrutar d'un bon punt de vista era al peu de l'escultura de Josep Llimona que ja fa molt temps fou instal·lada i, naturalment, al desplaçar-hi el Palau de les Diputacions ha estat com la caiguda del teló en l'escenari que es representava el panorama impressionant del pla del Llobregat.

Aquest petit espai «teatral» ens pot servir per a continuar comentant aquest palau. Perquè, no us recorda qualsevol dels telons de boca que hauréu vist en algun teatre forà o de barriada? Jo, no sé on, però asseguraria que ja l'he vist pintat amb unes quantes nimfes, a primer terme, dansant, esbarradament, al voltant d'un centaure encabritat, un jardí paradisiac de xiprers retallats a segon terme i un artístic palau en el centre de la perspectiva molt semblant al Palau de les Diputacions.

Detall del Trascor de la nostra Seu

breria Subirana de la Porta-Ferrisa d'algunes pintures i fotografies mostrant diversos aspectes del que *esdevindrà* l'interior de la catedral de Barcelona després del dèssut dit trasllat. Tal com era abans, segons diuen uns retolats al peu d'aquelles pintures i fotografies, per fer-se càrrec de les quals es necessita una ben forta dosi de bona voluntat.

Fa uns dies Joan Sacs a *La Publicitat* llençà el seu crit d'alarma davant de l'irreflexiu agosarament que tradueix aquella nota i l'exhibició d'aquells projectes, per les quals coses es veu com el nostre venerabilíssim Capítol catedral està disposat a passar damunt de les innumerables consideracions de tot ordre que s'arribaren a presentar contra el nefast projecte quan la seva primera presentació al públic barceloní. A aquesta veu d'alarma no ha respost fins ara, que nosaltres sapiguem, més que Ferran Soldevila amb un digne i apassionat article en el mateix diari i en el qual expressa la seva impossibilitat — que per nosaltres ho és també — de comprendre quines poden ésser les poderosíssimes raons que induïxen el nostre capítol en proposar-se portar a terme aquest horrorós esbotzament.

No dubtem que és mogut per la més gran bona fe que hom projecta aquesta destrucció. De totes maneres, és ben significatiu que les úniques veus que s'han alçat per defensar-la provenen de persones — respectabilíssimes — que per llur estat i situació s'han de considerar necessàriament obligades al sacrifici de tot sentiment artístic, arqueològic o històric en favor del liturgisme que sembla imperar avui en els cercles eclesíastics.

tre Capítol — en la impossibilitat que pretén demostrar de continuar consentint aquesta infracció a l'estricta litúrgia que representa la situació del cor al centre de la catedral de Barcelona, fet i col·locat en èpoques d'una religiositat per tothom reconeguda com a força més profunda i seriosa que la d'ara.

Hem vist rebatre els arguments en contra del projectat trasllat amb anècdotes i dites enginyoses, amb pensaments de «filosofia barata» i «sentimentalisms de barriada» i brometes per aquest estil — un estil que tots coneixem de sobres —, per arrodonir el qual no hi faltava sinó el contudent *fus abundant* expressat d'aquesta manera: «...el cor de la Seu no pertany a cap gremi de crítics d'art [evident, senyor, evident!], sinó que pertany al Capítol catedral presidit pel bisbe, que és la institució eclesíastica a la qual l'única propietària, l'Església, l'ha confiat».

Conviendria potser demostrar la legitimitat d'aquest argument, però ens sembla, senyors endegadors, que ens haurien pogut fer grat de tots els altres quan podien aduir aquest, de tant de pes que es pot dir vertaderament que tanca de cop.

Joan Cortes i Vidal

“LA PÈRGOLA”
 EL RESTAURANT DE MODA
 Situat davant la meravella d'aigües lluminoses prop del Gran Brollador
 COBERTS A 12 PESSETES
 BANQUETS
 ORQUESTINA VERDURA
 Telèfon 33924

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Rapte d'una noia moderna (Life.)

— Tu si que ho tens bé, que et pots tallar les ungles sense treure't les sabates. (Berliner Illustrirte Zeitung.)

El retorn del pescador mal sortit. — Què crideu tant? Vós al capdavant heu pescat alguna cosa!

(London Opinion.)

El guarda. — Ja esteu tornant aquest peix a l'aigua, si no... El pescador. — Si no l'he pescat; només és l'esquer.

(London Opinion.)

FIANÇA CATALA
 VIDUA DE SANTIAGO SEGURA
 Extens assortit en serveis per a te.
 Vaixelles i Cristal·leries
 PRESENTACIÓ EXQUISIDA
 Corts, 615 & BARCELONA

Feu fer els vostres gravats en la UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà
 Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

Exposició Internacional de Barcelona

Obera fins a les dues de la matinada

Palau Nacional

ENTRADA AL MATI . . . . . GRATIS
ENTRADA A LA TARDA . . . . . 0'50 PTES.

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdores de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

Poble Espanyol

Setmana Sueca

Palau de Projeccions

Presentació d'Art

Divendres, dia 11 d'octubre, a les deu de la nit: Presentació de LEA NIAKO, amb les seves danses històriques i representatives.

PROGRAMA

1. Dansa xinesa	Von Siede
2. Valse	Fritz Kreisler
3. Dansa de les Espases	Franz von Blom
4. La Demoiselle Elue	Claude Debussy
5. Dansa grega	Jules Massenet

DESCANS

6. Arabesque	Claude Debussy
7. Flor exòtica	P. Txaiowski
8. Indoxina	P. Txaiowski
9. Marxa fúnebre (Sigfrid)	Ricard Wagner
10. Herodiade (dansa de Salomé)	Jules Massenet

Aquest programa podrà ésser alterat per qualsevol motiu imprevist.

PREUS

Butaques primer pis	3 ptes.
Butaques pati	4'50 "
Llotges	35 "

Palau d'Arts Decoratives

TORNEIG INTERNACIONAL D'ESCACS

Cada nit, grans partides d'escacs, per notables professors

NOTES. — El públic no podrà entrar al recinte amb cistells, farcells ni paquets voluminosos.

No serà permès de menjar en els bancs, jardins, places, escales, etc.

La consigna per als farcells petits queda establerta a les portes de la Plaça d'Espanya, fora del recinte.

Ha estat posat a la venda al públic el carnet per a tota la temporada, al preu de 70 pessetes.

Cada dia, llevat dels divendres a partir de les nou de la nit, l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'UNA pesseta.

A tots els senyors mestres que vulguin visitar l'Exposició acompanyats dels seus alumnes, se'ls concedirà el 50 per 100 de descompte en l'entrada.

MATA: Moscas, Mosquitos, Polilla, Chinchas, Cucarachas, Hormigas, Pulgas

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pareix d'Albúrnria, Llitias àrica (mal de pedra), Bronquitis paronquimatoses, Nofritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Director
Carles Ossorio
personal tècnic - contables

Layetana-18-pral.B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

Visiteu a l'Exposició el carro de

Caricatures pròpies: 10 ptes. Caricatures Exposició: 35 ptes.

Av. del Marquès de Comillas (davant el Poble Espanyol)

Telèfon 34482

Demanau

BABY-LAX

El millor
Laxant-Purgant

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS
perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades dels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides dels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat-Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 16 - Telèfon 50791 - BARCELONA

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Palau, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....

que viu a .....

carrer ..... n.º ..... se subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de ..... de 19 .....

Signatura

En ficar-se al llit

El dia ha estat dur i us prepareu a una nit de repòs que tanta falta us fa. Però temeu allò de cada nit: dues hores estossegant, sofocant-vos, sense agafar el són. Us heu passat el dia fumant, i la vostra gola irritada, amb l'escalfor del llit, és escomesa de forts accessos de Tos.

Puix coneixeu el perill, preveniu-vos. Tingueu avinent una capseta de PASTILLES del Dr. ANDREU, eficacíssimes contra tota mena de Tos. Cada nit, en colgar-vos, preneu una Pastilla i deixeu-la fondre a la boca. En resultarà un gran calmant per la vostra gola i els vostres bronquis, i podreu descansar tranquil.

Fumeu si us plau. Però preveniu-vos amb

Pastilles del Dr. Andreu

